Az SZKP XXVII. kongresszusán megvitatott témák és határozatok

Borisz KROTKOV

Az SZKP XXVII. kongresszusán megvitatott témák és határozatok

Borisz KROTKOV

A Szovjetunió Kommunista Pártja
XXVII. kongresszusának anyagai
alapján

Novosztyi Sajtóügynökség Kiadója,
Moszkva 1986

0902040100

© Novosztyi Sajtóügynökség Kiadója, 1986

TARTALOM

ELŐSZÓ 7

ÉRVÉNYESÜL A GAZDASÁGI STRATÉGIA 11

A gyorsítás problémái 11
A népgazdaság fellendülése, a termelőerők gyarapodása 14
A XXVII. kongresszus határozatai 18

A FIGYELEM KÖZÉPPONTJÁBAN — AZ EMBEREKRŐL VALÓ GONDOSKODÁS 21

A párt társadalompolitikája és a realitás 21
Ragyogó perspektívák 26

A BÉKÉS POLITIKA ÚTJÁN 29

Külpolitikai célkitűzések 29
A testvéri közösséget szilárdítva 31
Szolidaritás a nemzeti felszabadítás erőivel 34
Harc a biztonságért és a leszerelésért 37

MEGBÍZHATÓ TÁJÉKOZÓDÁSI PONTOK 44

A párt programcéljai 44
A kommunisták joga és kötelessége 48

UTÓSZÓ 51

1986. február végén—március elején tartották meg Moszkvában, a Kreml Kongresszusi Palotájában

a SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA PÁRTJÁNAK soron levő,

XXVII. KONGRESSZUSÁT.

A párt legfelső szervét képező kongresszus összegezte az SZKP és az egész szovjet nép ötéves tevékenységét.

Megvitatta és jóváhagyta továbbá

AZ ÚJJÁSZERKESZTETT PÁRTPROGRAMOT, A MÓDOSÍTOTT ÉS KIEGÉSZÍTETT SZERVEZETI SZABÁLYZATOT, A SZOVJETUNIÓ GAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI FEJLESZTÉSÉNEK FŐ IRÁNYAIT AZ 1986—90-ES ÉVEKRE ÉS A 2000-IG TERJEDŐ IDŐSZAKRA.

ELŐSZÓ

A Szovjetunió Kommunista Pártja az ország alaptörvényének megfelelően funkcionál. Az államügyekre tagjain keresztül gyakorol befolyást. Minden egyes államhatalmi szervben, minden vállalatnál, minden intézményben dolgoznak kommunisták és mindenütt nagy megbecsülésnek örvendenek, szavukra komolyan odafigyelnek. Miért? Azért, mert az orosz kommunisták pártját maga a történelem állította a nép élére. A dolgozók a párt és Lenin vezetésével vitték győzelemre az 1917. évi szocialista forradalom ügyét. A párt állt az élére a szocialista társadalom óriási hazájában folyó építőmunkának, amelynek fő célja: *az emberek jóléténél való gondoskodás és a béke megőrzése Földünkön.* A párt tömörítette, állította talpra a népet, amikor 1941-ben a fasiszta Németország megtámadta a Szovjetuniót. A párt dolgozza ki ma — az új feladatok sajátosságainak figyelembevételével, amelyeket az idő tűz ki a szovjet társadalom elé — a végső cél: a kommunizmus felé való további előrehaladás *stratégiáját* és *taktikáját.*

A XXVII. pártkongresszus előkészítése Mihail Gorbacsov /1931/ közvetlen irányítása alatt ment végbe, aki 1985 márciusa óta az SZKP Központi Bizottságának főtitkára. Mezőgazdasági gépészként kezdte pályafutását, majd két — jogi és agrárközgazdászi — diplomát szerzett; éveken át határterületi Komszomol- és pártszervezetek vezetője volt, később megválasztották az SZKP központi bizottsági titkárává. A párttagok, a szovjet dolgozók jól ismerik őt mint céltudatos, energikus embert, lenini típusú vezetőt, aki az elvszerűséget és az erélyt széles körű demokratizmussal és személyes szerénységgel, az igényességet az emberek iránti jóindulatú viszonnyal egyesíti.

Az SZKP KB 1985. áprilisi ülése, amelyen megállapították az SZKP XXVII. kongresszusa összehívásának időpontját és a kongresszus napirendjét, célul tűzte ki a párt és az egész szovjet nép elé *az ország gazdasági fejlődési ütemének jelentős fokozását.* A munka középpontjában a népgazdaság intenzifikálása és a tudományos-műszaki haladás meggyorsítása, az irányítás és a tervezés, a szerkezeti és beruházási politika átalakítása, a szervezettség és a fegyelem általános szilárdítása, a tevékenységi stílus gyökeres javítása áll. Az áprilisi ülés határozatai megteremtették a feltételeket a bátor kutatáshoz, a dolgozók kezdeményezőkészségének fejlesztéséhez az élet által kitűzött feladatok megoldásában.

Más szóval — és ez a szervezeti

Az SZKP szükségesnek tartja, hogy gondosan mérje fel a párt-, az állami és a társadalmi szervek funkcióinak sajátosságait, hangolja össze munkájukat, ne tűrje az átfedéseket, erősítse a pártbizottságoknak mint politikai irányító testületeknek a szerepét...

A párt gondoskodik arról, hogy az idősebb nemzedékhez tartozó kipróbált káderekkel mindenütt dolgozzanak együtt, szerezzenek tapasztalatokat, kellő edzettséget a reményteljes, fiatal káderek. Ez természetes folyamat, amely a biztos garanciát jelenti a vaskalapossággal, a tunyasággal és a voluntarizmussal szemben.

/Az SZKP Programjából/

szabályzatban is benne áll — a párt az állami és társadalmi szervezetek irányítását a helyszínen dolgozó kommunistákon keresztül valósítja meg. Gazdasági ügyek, politikai módszerek. Ez a képlete a Szovjetunióban a gazdaságirányítás módszerének. Lényegét tekintve ez a képlet alkalmazható az SZKP tevékenységére a szocialista építőmunka minden területén.

Hozzátehetjük még, hogy a párt saját munkájának megszervezésével, a párton belüli kapcsolatok érettségével, saját irányítási stílusával is befolyásolja a társadalom fejlődését, az egész társadalmi atmoszférát. E téren a legfontosabb irányelveket a pártmunka lenini normái és elvei jelentik, mindenekelőtt *a demokratikus centralizmus* elve. Ez azt jelenti: a párt valamennyi vezető szervét alulról felfelé választják, a vezető szervek kötelesek rendszeresen beszámolni tevékenységükről a pártszervezeteknek és a felettes szerveknek, szigorú pártfegyelem, a kisebbség köteles alávetni magát a többségnek, a felsőbb szervek határozatai fenntartás nélkül kötelezőek az alsóbbakra. Helyénvaló megemlíteni, hogy a demokratikus centralizmus képezi az államap-

A pártvezetés legfőbb elve a kollektív vezetés, amely a pártszervezetek normális tevékenységének, a káderek helyes nevelésének, a kommunisták aktivitása és öntevékenysége fejlesztésének elengedhetetlen feltétele, s megbízható garancia a szubjektivista akarati döntések meghozatalával, a személyi kultusz megnyilvánulásával, a pártélet lenini normáinak megsértésével szemben.

/Az SZKP Szervezeti Szabályzatából/

parátus, a gazdasági szervek, a Szovjetunió összes társadalmi szervezete megszervezésének és tevékenységének alapját.

A párton belüli kapcsolatok állandó tökéletesítését biztosítja, hogy minden pártszervezetben erősítik az alkotó szemléletet, a hozzáértést, az elvszerűséget, fejlesztik a bírálatot és az önbírálatot, nem hunynak szemet a hiányosságok felett, kiirtják a parádésságot, a nagyzolást, a porhintést, a lazaságot, a formalizmust, a szolgálati helyzettel való mindennemű visszaélést.

A párt a hiányosságok elleni harcot politikai kérdésnek tartja. Semmiféle elnézést nem szabad eltűrni e téren. A kérdés megoldásától függ a párt tekintélye a tömegek körében. Az SZKP pedig rendkívül sokra becsüli a tömegekkel kiépített kapcsolatait, azt a bizalmat, amit a szovjet nép tanúsít vele szemben, amely politikai vezetőjének ismerte el a kommunista pártot.

Ezzel kapcsolatosan érdemes idézni Mihail Gorbacsov szavait, aki az SZKP XXVII. kongresszusán előterjesztett politikai beszámolóban a következőket mondotta: „Nekünk, kommunistáknak nem az a dolgunk, hogy bárkinek is bólogassunk. Ha a pártszervezet jól működik, tevékenysége elvszerű kapcsolatokon nyugszik, ha a kommunisták konkrét ügyekkel vannak elfoglalva, nem pedig általános témájú szófecsérléssel, akkor biztos a siker. Nem elég látni és megbélyegezni a hibákat és fogyatékosságokat: mindent meg kell tenni megszüntetésükért. **A kommunista élharcos szerepe nem létezik általánosságban; gyakorlati ügyekben fejeződik ki.**"

A kongresszusi határozatokkal függ össze a gyökeres társadalmi-gazdasági átalakítások megvalósítása az országban. Minél tovább halad a szovjet társadalom a fejlett szocializmus útján, annál jobban nő az SZKP jelentősége a szocialista állam, az egész szovjet nép életében, mint ahogy gyarapodni fognak a pártnak a társadalommal kiépített kapcsolatai is. A párt szociális összetétele alapján elképzelést nyerhetünk arról, milyenek ezek a kapcsolatok ma. Mint a kongresszuson arról beszámoltak, az SZKP tagjainak és tagjelöltjeinek összlétszáma több mint 19 millió fő, ami csaknem 1,6 millióval több, mint 1981-ben volt. /Ez idő alatt a Szovjetunió népessége 266,6 millióról 278,7 millióra nőtt./ Minden száz új párttag közül 59 munkás, 26 pedig a népgazdaság különféle ágazatainak dolgozója. Az új párttagok négyötöde az ifjúság soraiból kerül ki.

„A párt összetételének alakítása — mondotta Mihail Gorbacsov a kongresszuson —, a párt taglétszámának növelése a szervezeti szabályzat előírásai szerint történik, de a pártba való felvételt — mint minden eleven, változó dolgot — tovább kell tökéletesíteni. Egyes szervezetekben a taglétszám növelését erőltetik a minőség rovására, nem eléggé igényesek a felvételi kérelmek elbírálásában. Szüntelenül gondoskodnunk kell a párt sorainak tisztaságáról, távol kell tartanunk a párttól azokat az embereket, akik karrierizmusból vagy más önös érdekből kívánnak belépni."

Ami a kongresszus összetételét illeti, a küldötteket minden pártszervezetben titkos szavazással választották meg. A választás több-

fordulós volt. A legalsó láncszemtől kezdődött — a pártalapszervezetekben. Az alapszervi gyűléseken megválasztották a körzeti és városi pártértekezletek küldötteit, akik azután megválasztották a területi, határterületi pártértekezleteken, a részt vevő küldötteket, ők pedig már közvetlenül kijelölték a kongresszus résztvevőit. Ily módon a kongresszusi küldöttek megválasztásában — közvetlenül vagy képviselőiken keresztül — valamennyi párttag részt vett.

ÉRVÉNYESÜL A GAZDASÁGI STRATÉGIA

A szovjet kommunisták a lenini hagyományoknak megfelelően továbbra is összekapcsolják a távlatokban való gondolkodást a népgazdaság állapotának és fejlődési lehetőségeinek realista értékelésével, a megtett út objektív elemzésével.

A GYORSÍTÁS PROBLÉMÁI

A Szovjetunió 1981—85 során elért gazdasági és társadalmi fejlődésének eredményeit Nyikolaj Rizskov, a Szovjetunió Minisztertanácsának elnöke foglalta össze beszámolójában, valamint felszólalásaikban a kongresszusi küldöttek. A kongresszuson hangsúlyozták, hogy a szovjet emberek munkája jelentős mértékben hozzájárult az ország gazdasági hatalmának megerősítéséhez. Ez lehetővé tette a népjólét emelését, az ország védelmi képességének a szükséges színvonalon tartását.

Mindazonáltal az előző kongresszuson kijelölt feladatok végrehajtása igen bonyolult helyzetben ment végbe. A gazdasági fejlődésben a 70-es évek során tapasztalt kedvezőtlen tendenciák a 80-as évek elején még erősödtek is, amikor csökkent a növekedés üteme. Rosszabbodtak a gazdálkodás minőségi mutatói. Mindez hatással volt a legfontosabb problémák megoldására a szociális szférában is.

E helyzet alapvető okai abban rejlenek, hogy a gyakorlati tevékenységben nem vették idejekorán figyelembe az extenzív növekedés lehetőségeinek kimerülésével összefüggő, megváltozott gazdasági helyzetet, nem mutattak kellő állhatatosságot a tudományos-műszaki haladás eredményeinek felhasználásában, a népgazdaság irányításának az idő követelményei szerinti átalakításában. Sok vezető továbbra is idejétmúlt módszerekkel dolgozott, s felkészületlennek bizonyult az új körülmények közt folytatandó munkára.

A párt kritikusan elemezte a kialakult helyzetet és intézkedéseket foganatosított a gazdasági építés vezetésének megerősítésére, a szervezettség és a munkafegyelem fokozására. Ezek az intézkedések össznépi támogatásra találtak és lendületet adtak előrehaladásunkhoz.

Mihail Gorbacsov a kongresszuson a következőket mondta ennek kapcsán: „Az SZKP vezetése, méltóképpen értékelve az elért eredményeket, kötelességének tartja, hogy becsületesen és

nyíltan szóljon a párt és a nép előtt a politikai és a gyakorlati munkánkban elkövetett hibákról, a gazdaságban és a társadalmi-szellemi szférában mutatkozó kedvezőtlen tendenciákról és a jelenségek okairól. A párt- és állami szervek gyakorlati tettei éveken keresztül — nemcsak objektív tényezők, hanem szubjektív okok miatt is — elmaradtak a kor követelményeitől, magától az élettől. Az ország fejlődése során gyorsabban növekedtek a problémák, mint ahogy megoldották őket. Az irányítás formáiban és módszereiben mutatkozó tehetetlenség és merevség, a munka dinamizmusának csökkenése, a bürokratizmus elburjánzása nem kevés kárt okozott ügyünknek. A társadalom életében a pangás jelei kezdtek mutatkozni.

A helyzet változásokat követelt, de a központi szervekben és a helyi szervekben is sajátos gondolkodás kerekedett felül: valahogyan javítani a dolgokon, anélkül, hogy bármin is változtatnának. Ez így azonban nem képzelhető el..."

Helyénvaló szólni a munkafegyelem kérdéséről is. A szovjet dolgozók több tízmilliói mutatnak példát önfeláldozó munkából, az ügyek iránti valóban állami hozzáállásból. De vannak olyanok is, akik elhanyagolják szolgálati kötelességüket, elfecsérlik munkaidejüket, lusták. Világos pedig, hogy bármilyen terv, bármilyen cél csak jószándék marad, ha nem szavatolja azt minden egyes embernek a munkához való becsületes, lelkiismeretes viszonyulása.

Sok minden történt annak érdekében, hogy változás álljon be a javulás irányában. S a megtett lépések hatása már érezhető. Még nem sikerült azonban véglegesen leszámolni a henyékkel és a lógósokkal, a selejtgyártókkal és a bürokratákkal.

Az utóbbi öt év viszonyait megnehezítő okok közül megemlíthetünk még olyanokat is, mint a természeti erőforrások kimerülése az ország európai, az ipari központokhoz közeli részén, és a hasznos ásványkincsek egyre intenzívebb kitermelése Szibéria és a Távol-Észak félreeső vidékein.

Elmondhatjuk, hogy Szibéria ma a nagy geológiai felfedezések korszakát éli. Ennek eredményeként gazdag ásványkincs-lelőhelyekben bővelkedő, óriási területet vonnak be az ország gazdasági vérkeringésébe. Rendkívüli méretekben gyarapítja ez a Szovjetunió készleteit. Ez a gyarapodás azonban, mint a XXVII. kongresszuson hangsúlyozták, sokba kerül nekünk. A nemritkán $-50°$-os hidegben, az örök fagy körzetében kitermelt vasérc, szén, kőolaj vagy földgáz nem lehet olcsó. Kitermelésükhöz a munkások valóban hősies erőfeszítésére van szükség. A szovjet fogyasztók viszont a világ legalacsonyabb árain jutnak hozzájuk, a fogyasztás pedig óriási méretű — a hőközpontok például egy emberre számítva naponta átlag 100 liter meleg vizet szolgáltatnak.

S az utolsó, amiről szólnunk kellene, mielőtt áttérünk az elmúlt ötéves terv teljesítésének összegezésére, az a népgazdaság intenzív fejlesztési pályára való átállításának üteme, amely nem elégíti ki a szovjet embereket. A lényeg a következő: a Szovjetunió már a

gazdasági fejlesztés új szakaszába lépett, amikor a megnövekedett lehetőségek és szükségletek azt követelik, hogy komolyan emeljék az egész gazdasági munka színvonalát, lényegesen fokozzák a népgazdaság hatékonyságát, fennakadás nélkül üzemelő, jól olajozott gépezetté változtassák az egész hatalmas szovjet népgazdaságot. Erről egyébként több ízben is szó esett az előző pártkongresszusokon, az SZKP központi bizottsági ülésein. Ám — elismerésünkkel adózva annak a nagy munkának, amit elvégeztek — be kell vallanunk, hogy a szovjet népgazdaság elé kitűzött feladatokat a 80-as évek elejére nem teljesítettük.

Helytelen lenne azt gondolni, hogy mindez figyelmen kívül maradt. Nem, a szovjet emberek látták hiányosságaikat, nyíltan beszéltek róluk, szorgalmazták felszámolásukat. A helyzet mégsem javult. A hozott intézkedések gyakran félmegoldásoknak bizonyultak, következetlenek voltak s végrehajtásuk nem volt maradéktalan.

Az utóbbi időben a pártnak sikerült felfrissítenie és egészségesebbé tennie az ország politikai és erkölcsi atmoszféráját. Ennek eredményeként észrevehetően megváltozott a közhangulat, fokozódott a dolgozók érdekeltsége minden ügyben. Országszerte nagyobb a rend, szilárdul a fegyelem, fokozódik az igényesség, nő az állampolgári felelősség érzete. Ezzel egyidejűleg aktivizálódott a szükséges változtatások keresése a tervezésben, az irányításban, a gazdasági mechanizmus tökéletesítésében.

Érthető, hogy egyetlen ország számára sem könnyű feladat ez. Különösen nem az a Szovjetunió számára. Egy ilyen óriási méretű és bonyolult népgazdaságban, mint a mienk, nagyon óvatosnak kell lenni. Itt érvényes csak igazán a közmondás: hétszer is gondold meg, mielőtt hozzáfogsz valamihez. Éppen ezért a párt a beszámolási időszakban egy gazdasági kísérletsorozatot végzett. Ebben eleinte 700 elektrotechnikai, nehéz- és közlekedésgépipari, könnyűipari vállalat vett részt, majd pedig néhány ezer szerszámgép-, műszeripari, vegyi-, erőgép és mezőgazdaságigép-gyártó vállalat.

Anélkül, hogy belemerülnénk a részletekbe, így fogalmazhatjuk meg az újítások lényegét: az operatív ügyekben a vállalatokat mentesítették a minisztériumok túlzott gyámkodásától és lehetőséget kaptak a széles körű gazdasági manőverezéshez. Ezzel egyidejűleg fokozódott a gazdasági tevékenység eredményei iránt viselt felelősségük. A „felső" irányítási láncszemek pedig — megszabadulva a jelentéktelen kérdésektől — a stratégiai problémák megoldására: a műszaki, beruházási, strukturális politika kidolgozására összpontosíthatták figyelmüket.

A kísérlet során kapott eredmények biztatóak: gyakorlatilag javult minden résztvevő vállalat munkája. A munkatermelékenység fokozódásának üteme például kétszeresére gyorsult. Egy másik eredmény is fontos: a kiváló minőségű árucikkek gyártásának növekedése.

A 80-as évek első felében a szovjet emberek munkájának átlagos értékelése kielégítő.

A NÉPGAZDASÁG FELLENDÜLÉSE, A TERMELŐERŐK GYARAPODÁSA

Ideje felelevenítenünk, milyen gazdasági stratégiát dolgozott ki a XXVI. pártkongresszus a 80-as évek első felére. A Szovjetunió gazdasági és társadalmi fejlesztésének a kongresszuson előterjesztett fő irányaiban mindenekelőtt az ipar egyre növekvő szerepét emelték ki. Azt a feladatot tűzték ki számára, hogy teljesebben elégítse ki a népgazdaság termelőeszköz-szükségleteit, valamint a lakosság fogyasztási cikkekre vonatkozó igényeit. Hogyan, milyen áron? A termelés intenzívebbé tétele és az áruminőség javítása útján, a tudományos-műszaki haladás vívmányainak maximális kihasználása alapján. Ezzel egyidejűleg a XXVI. kongresszus úgy döntött, hogy a személyes fogyasztásra kerülő árucikkeket gyártó iparágak csoportját /a közgazdászok „B" csoportnak nevezik/ gyorsabb ütemben kell fejleszteni, mint a termelőeszközöket gyártó iparágakat /„A" csoport/.

Elvi jelentőségű döntés volt ez. A Szovjetunióban az úgynevezett „A" csoport ipara korábban mindig megelőzte a „B" csoportét. A második csoport előtérbe helyezése azt jelentette: a szovjet ipar a 80-as évekre már elegendő erőt gyűjtött ahhoz, hogy több figyelmet fordíthasson a lakosság közvetlen szükségleteire, anélkül, hogy a népgazdaság egésze, az állam védelmi képessége csorbát szenvedne. Ezzel kapcsolatosan a XXVI. kongresszuson egyebek közt rámutattak arra, hogy a „B" csoport termelésének fokozott fejlesztése, a jó minőségű, tetszetős kivitelű — az emberek közérzetét javító — termékek előállítása mindazok becsületbeli kötelessége, szakmai igényességének kérdése, akik a lakosság számára gyártanak árucikkeket.

A mezőgazdasággal kapcsolatosan a kongresszus azt a célt tűzte ki, hogy folytatni kell a termelés messzemenő belterjesítését az élenjáró technika alkalmazása, a munkaszervezés tökéletesítése, a termelés zónánkénti és körzetenkénti felosztásának jobb megszervezése alapján. A kongresszusi küldöttek felszólalásaikban rámutattak arra, hogy az agráripari komplexum legfontosabb feladata az ország megbízható ellátása élelmiszerrel és mezőgazdasági nyersanyagokkal. Ennek érdekében nemcsak a mezőgazdaság arányos és kiegyensúlyozott fejlesztésére kell törekedni, hanem az azt kiszolgáló iparágakéra, az élelmiszeriparéra, valamint az élelmi cikkek előállításával, tárolásával, szállításával és értékesítésével kapcsolatos ágazatokéra is.

Nézzük most, hogyan tettek eleget a XXVI. kongresszus legfontosabb irányelveinek.

1981 és 1986 között a Szovjetunió népgazdasága, bizonyos negatív tendenciák leküzdése után, jelentős eredményeket ért el. További fellendülés következett be, a legtöbb népgazdasági ágazatban számottevően növekedtek a termelési kapacitások, gyarapodott az ország közvagyona és emelkedett a termelőerők műszaki színvonala.

Íme néhány tényadat. Az ötéves tervidőszak alatt a nemzeti jövedelem gyarapodásának 90 százaléka a társadalmi munkatermelékenység növekedésének volt kö-

A Szovjetunió egyaránt szerepel gabonaimportőrként és -exportőrként a világpiacon. A háborút követő harminc év alatt csaknem 150 millió tonna gabonát értékesített, zömmel a szocialista országokban. Annak arányában, ahogy bővül a takarmánynövények termesztése és csökken a búza takarmányozási célokra való felhasználása, **erősödik a Szovjetunió mint gabonaexportőr pozíciója**, különösen a keményszemű és minőségi búzafajták viszonylatában, amelyek termesztése terén hazánk a világ minden más országát felülmúlja.

Az élelmiszerek és az előállításukhoz szükséges nyersanyagok felvásárlása széleskörűen elterjedt és közkeletű nemzetközi gyakorlat: a világ csaknem valamennyi országa rendszeresen folyamodik ehhez. Például az USA-ban fogyasztásra kerülő élelmi cikkek mintegy 10 százaléka behozatal útján kerül forgalomba.

szönhető. Ez pedig arról tanúskodik, hogy a szovjet népgazdaság egyre inkább átáll az intenzív fejlesztés pályájára.

Továbbá. Maga a nemzeti jövedelem 17 százalékkal nőtt, az ipari termelés 20-szal. Több ezer új iparvállalat gyarapította a már meglevők sorát, 19 ezernél több fajta berendezés, gép, készülék és műszer gyártását sajátították el. Tervszerűen fejlődött a szövetségi köztársaságok népgazdasága. Nőtt a külkereskedelmi forgalom, bővültek a gazdasági kapcsolatok. A Szovjetunió jelenleg a világ 145 országával tart fenn kereskedelmi kapcsolatokat.

Az ipari termelés szerkezetében eltolódás ment végbe az elektronika, az atomerőművi gépgyártás, a kozmikus és lézertechnika, a minőségi kohászat, a vegyipar és a petrolkémia, a mezőgazdasági gépgyártás, vagyis a tudományos-műszaki haladást meghatározó ágazatok javára. Biztosították a korszerű berendezésfajták gyártásának stabil fejlődését.

Megszilárdult a népgazdaság fűtőanyag-energetikai bázisa is. Az energetikai mérlegben növekedett a földgáz, az atomenergia aránya. A Szovjetunió ma a világon a legtöbb földgázt termeli ki. Emellett az ötéves beszámolási időszakban a Szovjetunió megszilárdította világelsőségét a kőolaj- és földgázkitermelés, a nyersvas- és acélgyártás, a vasérckitermelés, a műtrágya-, cement-, traktor-, Diesel- és villanymozdonygyártás, valamint a gyapjúkelmék előállítása terén.

Meggyorsult a termelési állóalapok használatba vétele. Az utóbbi években első ízben előzte meg a beruházások fejlesztését, aminek következtében csökkent a befejezetlen építkezések száma. Az eredmény: a Szovjetunió ma annyi iparcikket gyárt, mint az összes nyugat-európai ország együttvéve,

vagyis a világon előállított iparcikkek egyötödét.

Egészében sikeresen tettek eleget a XXVI. kongresszuson kidolgozott élelmiszerprogramnak is. Ezekben az években a falvak egyre több gépet, műtrágyát kaptak. Bővült az öntözött földterületek nagysága. Sokat tettek a falusi dolgozók életkörülményeinek javítása érdekében.

Az agrárszektorhoz kapcsolódó ágazatok, amelyek régebben gyakran elszigetelten működtek, most egységes igazgatás alatt állnak. Munkájukat annak alapján értékelik, mennyi mezőgazdasági termék jut el a fogyasztókhoz és milyen állapotban. Ez természetesen nem hagyhatta érintetlenül a partnerek közötti kapcsolatok jellegét sem, akik jelenleg összehangoltabban tevékenykednek, s biztosították, hogy a mezőgazdasági termékek gyorsabban kerüljenek a fogyasztók asztalára.

A Szovjetunió, melynek lakossága a Föld népességének 6 százalékát teszi ki, évente átlag a világon megtermelt gabona 13, gyapot és tej 20, hús 10, tojás minimum 12 százalékát állítja elő.

Jelenleg a Szovjetunióban egyetlen nap alatt 1,6 millió tonna szenet bányásznak, 3,8 milliárd kWó villamos energiát, 31 millió négyzetméter kelmét, 2 millió pár bőrlábbelit, 24 ezer televízió- és 25 ezer rádiókészüléket, 16 ezer hűtőszekrényt állítanak elő.

Hogy jobban lássuk, milyen volt az elmúlt ötéves tervidőszak a szovjet népgazdaság szempontjából, vegyük a tizenöt szövetségi köztársaság egyikének — *az Oroszországi Föderáció*nak — a mutatóit, amely a legnagyobb az összes közül. Íme néhány mutató az öt év adataiból:

- az Oroszországi Föderáció nemzeti jövedelme 19, a termelési állóalapok 42 százalékkal növekedtek;
- több mint tízezer új típusú gépet, berendezést, készüléket, műszert és automatizációs eszközt állítottak elő;
- 105 milliárd rubelt fordítottak a mezőgazdaság anyagi-műszaki bázisának szilárdítására, ami 20 százalékkal több, mint az előző ötéves tervidőszakban;
- több mint 500 új állami iparvállalatot helyeztek üzembe. Felépült a Nyugat-Szibériából kiinduló és az ország központján keresztül a Szovjetunió nyugati határáig húzódó gázvezeték.
- a Bajkál—Amur vasútvonal teljes hosszán megépült az első sínpár és megindult a forgalom;
- 11 százalékkal nőtt a fogyasztási cikkek gyártása; az egy főre jutó reáljövedelem 13 százalékkal emelkedett;
- mintegy 6 millió új lakás épült fel, csaknem 30 millió ember került jobb lakásviszonyok közé /a köztársaságot benépesítő mintegy 145 millió közül/.

Mindez először is arról tanúskodik, hogy a kommunista párt és a szovjet állam következetesen halad a népgazdaság intenzifikálása útján és ezen az alapon törekszik a szovjet emberek jólétének emelésére. Másodszor pedig arról, hogy mindezen gazdasági eredmények mögött a munkásosztály, a kolhozparasztság, az értelmiség — az egész szovjet nép — önfeláldozó munkája áll.

Néhány szót a Bajkál—Amur vasútvonalról.

A közismert transzszibériai vasútvonaltól jóval északabbra húzódik a Bajkál-tó és a Csendes-óceán között, hossza több mint 3000 km. A munkálatok megkezdése óta eltelt tíz év alatt a vasútvonal építői megbirkóztak a járhatatlan tajgával, a mocsarakkal, a hegyekkel, a folyókkal... Csaknem mindig az örökké fagyott talajon, télen −50°-os hidegben, nyáron 35 fokot is meghaladó hőségben dolgoztak.

A vasútvonallal egyidőben városokat és településeket is építettek. A cél: 1,5 millió négyzetkilométernyi terület hasznosítása. A tudósok bebizonyították, hogy igen gazdag ásványkincskészletek és faállomány található ezen a vidéken.

A gázvezetékek építésére és a nyugat-szibériai urengoji lelőhely üzemeltetésére — ahonnan a gáz származik — a beruházások volumenét tekintve jelentősen többet költenek, mint a BAM létesítésére. Öt év alatt több mint 10 ezer kilométernyi gázvezetéket fektettek le, ami lehetővé teszi a központi és nyugati körzetek jobb gázellátását, a földgáz szélesebb körben való alkalmazását a termelésben és a háztartásokban. A gáz fűtőanyagként való széles körű felhasználása következtében az ország számos ipari központja lett tisztább és rendezettebb. Elégedettek azok a közép- és nyugat-európai országok is, amelyek most a Szovjetunióból kapják a földgázt.

Ez utóbbi ténnyel kapcsolatosan helyénvaló feleleveníteni itt egy epizódot. Amikor a Szovjetunió és néhány nyugat-európai ország között első ízben jött létre megállapodás arról, hogy az utóbbi országok importálni fogják a szibériai földgázt, és a Szovjetunió — miután előzőleg megállapodott a nyugati cégekkel, hogy náluk szerzi be a szükséges berendezéseket —, már hozzálátott a gigászi gázvezeték építéséhez, az USA reakciós körei követelni kezdték a washingtoni kormányzattól, hogy „tegye meg a szükséges intézkedéseket". A kormányzat utasította is az amerikai cégeket, hogy hatálytalanítsák a Szovjetunióval megkötött üzletet a gázvezeték építése terén /aminek eleget is tettek/, és kitartóan javasolta nyugat-európai szövetségeseinek, hogy mondjanak le a szovjet gáz importjáról /aminek nem tettek eleget/.

Miután a Szovjetunió nem kapta meg a tengerentúlról a szükséges csőrakó gépeket és a gázátszivattyúzáshoz nélkülözhetetlen fokozott kapacitású turbinákat, egyedül gyártotta le ezeket a berendezéseket.

S még egy apróság, aminek egyaránt köze van a gázvezetékhez és a BAM-hoz: mindkét építkezést az eredeti határidő lejárta előtt pontosan egy évvel fejezték be.

Milyen eredményeket mutathatott hát fel a Szovjetunió az SZKP XXVII. kongresszusára? Mint már említettük, a 80-as évek

1985-ben a Szovjetunió villamosenergia-termelése meghaladta az 1,5 billió kWó-t, ami duplája az 1970. évi termelésnek.

1984-ben a Szovjetunióban 587 milliárd köbméter földgázt hoztak felszínre. Ez több, mint az USA-ban, Nagy-Britanniában, az NSZK-ban és Franciaországban együttvéve. 1950-ben a Szovjetunió 33-szorosan maradt el az Egyesült Államok mögött a földgázkitermelés terén, 1960-ban hétszeresen, 1970-ben több mint háromszorosan, 1980-ban pedig egyharmadával. Jelenleg világméretekben az első helyre került.

elején mutatkozó lemaradást nem minden vállalat, sőt nem is minden ágazat tudta behozni. Az összképet azonban nem a lemaradók alkotják. Az üzemek, gyárak, gazdasági egyesülések túlnyomó többsége kimagasló gazdasági eredményeket ért el.

A Szovjetunió jelenleg erős, első osztályú iparral rendelkezik, amelynek termelése semmiben sem marad el az élenjáró egyetemes mutatóktól. Mezőgazdasága a rossz terméső években is képes ellátni a lakosságot élelmiszerrel és kialakítani a szükséges állami tartalékokat. Az ipari es mezőgazdasági vállalatoknál, az építkezéseken, a közlekedésben sok millió képzett szakember dolgozik, akik biztos kézben tartják a modern termelés irányítását.

Más szóval a szovjet állam egészében olyan körülmények között érkezett a XXVII. pártkongresszus küszöbéhez, amelyek kedveznek a népgazdaság fokozottan dinamikus fejlesztésének az elkövetkező tervidőszakban. E fejlődés legfőbb célja: *a tudományos-műszaki haladás felgyorsítása, a szocialista gazdálkodás formáinak és módszereinek messzemenő tökéletesítése és javítása alapján a népgazdaság intenzifikálásának befejezése, a szovjet társadalomnak a kommunizmus felé való további előrehaladása.*

A XXVII. KONGRESSZUS HATÁROZATAI

A népgazdasági szférában a kongresszus központi határozata a következő: 2000 végéig meg kell kétszerezni az ország termelési potenciálját. Hogyan, mi révén? Az alábbiakban felsoroljuk azokat az intézkedéseket, amelyeket elsősorban foganatosítani kell és amelyek végeredményben az SZKP gazdasági stratégiáját képezik az elkövetkező tizenöt évre:

— meg kell valósítani a népgazdaság teljes műszaki rekonstrukcióját;

— 2,3—2,5-szeresére kell növelni a társadalmi munkatermelékenységet;

— radikálisan javítani kell az

erőforrások, a nyersanyagok, a fűtőanyag és az energia felhasználását valamennyi stádiumban — a kitermeléstől a komplex feldolgozáson át a végtermék előállításáig és felhasználásáig;

— emelni kell a termék műszaki színvonalát és minőségét; jobban ki kell használni az állóalapokat; ki kell küszöbölni az alapmegtérülés csökkenésére irányuló tendenciát, törekedni kell a megtérülés emelkedésére.

A fent említett intézkedések — amelyekkel a szovjet társadalom vitán felül meg tud birkózni — a tudományos-műszaki haladás meggyorsulásához vezetnek, ami ma a termelés hatékonysága fokozásának fő mozgatórugója. Ha pedig megvizsgáljuk, mi vár a vezető szovjet népgazdasági ágazatokra a legközelebbi 15 évben, akkor mindenekelőtt a gépipar fejlődési ütemeinek felélénküléséről kell szólni, ahol a szerszámgépipar, az elektrotechnika, a számítástechnika és a műszergyártás részesül elsődleges fejlesztésben, továbbá a potenciál megszilárdításáról a kohászatban és vegyiparban, valamint az ország fűtőanyag-energetikai komplexumának hatékony fejlesztéséről.

Ezzel egyidejűleg az SZKP és az államhatalmi szervek minden erejükkel törekedni fognak az agrár-ipari komplexum hatékonyságának további szilárdítására és fokozására, a Szovjetunió mezőgazdasági termékszükségleteinek teljesebb fedezésére. Ehhez előbb be kell fejezni a mezőgazdaság ipari alapokra helyezését, meg kell honosítani a tudományos gazdálkodási rendszereket és fokozni kell az összes mezőgazdasági növény terméshozamát, valamint az állattenyésztés produktivitását, enyhítve a kedvezőtlen éghajlati-természeti viszonyoktól való függőségükön.

Az ország egységes népgazdasági komplexumának tökéletesítésében nagy szerepet kap a villany-, kőolaj- és gázellátó rendszerek, a hírközlés, a közlekedés műszaki korszerűsítése és működési hatékonyságának fokozása, a termelőerők elhelyezésének tökéletesítése azzal a feltétellel, hogy tovább fejlesztik az összes szövetségi köztársaságot és teljesebben aknázzák ki a kis- és közepes városok lehetőségeit.

A párt gazdasági stratégiájának fontos összetevője továbbra is Szibéria és a Távol-Kelet termelőerőinek gyorsított fejlesztése.

Sok szó esett a kongresszuson a szocialista termelési viszonyok, az irányítási rendszer és a gazdálkodási módszerek tökéletesítéséről; a következő célkitűzések állnak a figyelem középpontjában:

— meg kell szilárdítani az országban a társadalmi tulajdont;

— tökéletesíteni kell a népgazdaság irányítását mind központilag, mind helyileg;

— fokozni kell a tervezés és a gazdasági önelszámolás hatékonyságát;

— fejleszteni kell a dolgozók alkotó kezdeményezését és teljesebben be kell őket vonni a termelésirányításba.

Röviden, szögezték le a kongresszuson, az SZKP, az egész nép elsőrendű feladata ma határozottan felszámolni a népgazdaság fejlődésében mutatkozó kedvezőtlen tendenciákat, ehhez kellő dinamizmusról gondoskodni, teret nyitni a tömegek alkotó kezdeményezése és alkotása, a valóban forradalmi változtatások előtt.

Most pedig az olvasó figyelmé-

be ajánlunk néhány, a szovjet népgazdaság 2000-ig szóló fejlesztésére vonatkozó, a kongresszus által jóváhagyott számadatot.

Mivel a termelés intenzifikálásának egyik legfontosabb tényezője a takarékosság lesz, a tervek szerint a növekvő fűtőanyag-, energia-, nyersanyag- és anyagszükséglet fedezését 75—80 százalékban megtakarításuk révén biztosítják majd.

A fűtőanyag-energetikai mérleg jobb egyensúlyának kialakítása céljából legalább 5—7-szeresére kell növelni a villamosenergia-termelést az atomerőművekben és 1,6—1,8-szeresére a földgázkitermelést.

Kétharmadára-felére csökkentik az ipari objektumok építési és felújítási határidejét.

1990-ig 21—24 százalékkal nő a Szovjetunióban az ipari termelés, ezen belül 20—23 százalékkal a termelőeszközök gyártása /„A" csoport/ és 22—25 százalékkal a fogyasztási cikkek előállítása /„B" csoport/. 1,5—2-szeresére bővül az alaptechnológiák alkalmazása. A mezőgazdaságban a termelési volumen évi átlagban 14—16 százalékkal fog növekedni. A nyolcvanas évek második felében 250—255 millió tonna gabonát, 92—95 millió tonna cukorrépát, 7,0—7,1 millió tonna napraforgót, 90—92 millió tonna burgonyát, 40—42 millió tonna zöldséget, 14,5—15,5 millió tonna gyümölcsöt és bogyót, 10,5—11,5 millió tonna szőlőt kell betakarítani, illetve leszüretelni, 2,8—3,0 millió tonna gyapotfonalat, 21 millió tonna húst, 106—110 millió tonna tejet, 80—82 milliárd darab tojást kell termelni. Az állami beruházásokkal 3,3 millió hektár öntözött és 3,6 millió hektár lecsapolt földterület művelés alá vételét tervezik.

A jelenlegi ötéves tervidőszakban a mezőgazdaságnak 1 millió 900 ezer traktort, 1 millió 600 ezer teherautót, 1 millió 770 ezer traktorhoz kapcsolható pótkocsit és egyéb mezőgazdasági gépeket szállítanak.

* * *

Nagy vonalakban ilyen a Szovjetunió Kommunista Pártjának a XXVII. kongresszuson kidolgozott gazdasági stratégiája. Mire irányul?

Legfőbb célja továbbra is a nép életszínvonalának és kulturális fejlődésének töretlen emelése. Erről lesz szó a továbbiakban. Itt hangsúlyozni kell, hogy az SZKP gazdag tapasztalattal rendelkezik a legnagyobb szabású tudományos-műszaki és társadalmi-gazdasági átalakítások megvalósításában. De bármilyen jelentősek is ezek, a múltban elvégzett munka méreteit és bonyolultságát tekintve össze sem hasonlítható azzal, amit az elkövetkező időkben kell végrehajtanunk a népgazdaság rekonstrukciója végett.

A FIGYELEM KÖZÉPPONTJÁBAN — AZ EMBEREKRŐL VALÓ GONDOSKODÁS

Amikor a kommunista párt 1917-ben Oroszország vezető pártja lett, megerősítette, hogy tevékenységének — akárcsak az ország valamennyi állami és társadalmi szervezete tevékenységének — alaptörvényéül a munka emberének jólétéről való gondoskodást tartja. S ez az irányvonal változatlan maradt 70 esztendő során, amióta hazánkban a dolgozók vannak hatalmon. Az SZKP XXVI. kongresszusán úgy jellemezték ezt az irányvonalat, mint az előző ötéves tervidőszak fő célját. Ma az SZKP XXVII. kongresszusán elfogadott újjászerkesztett pártprogramban a következőket olvashatjuk:

A párt *társadalompolitikájának fő feladatává* teszi:

— a szovjet emberek élet- és munkakörülményeinek folyamatos javítását;

— a társadalmi igazságosság elvének mind teljesebb megvalósítását a társadalmi viszonyok összes területén;

— az osztályok, a társadalmi csoportok és rétegek egymáshoz való közelítését, a szellemi és fizikai munka, a város és a falu közötti lényeges különbségek leküzdését;

— a nemzetiségi viszonyok tökéletesítését, az ország nemzetei és nemzetiségei közötti testvéri barátság erősítését.

A PÁRT TÁRSADALOMPOLITIKÁJA ÉS A REALITÁS

Az SZKP XXVI. kongresszusán, 1981-ben elfogadott és jóváhagyott szociális program egyebek között előirányozta az élelmi és fogyasztási cikkek termelésének növelését, a fizetések, nyugdíjak, különféle segélyek összegének emelését a közszükségleti cikkek zömmel stabil árai mellett. Tervbe vették a lakások, iskolák, egészségügyi, kulturális, testnevelési és szabadidő-létesítmények gyors építési ütemének fenntartását, az állami és szövetkezeti kereskedelem hálózatának csaknem negyedével való bővítését. E feladatok kitűzésekor a XXVI. kongresszus kijelentette, hogy a kommunista párt politikájának és egész gyakorlati tevékenységének legmagasabb célja mindig a nép javáról történő gondoskodás volt és marad a jövőben is, hogy a 80-as évek első felében a Szovjetunióban olyan intézkedéseket foganatosítanak meg, amelyek végeredményben az egyén sokoldalú fejlődéséhez szükséges kedvezőbb előfeltételek megteremtését eredményezik. S hangsúlyozni kell, hogy

szilárdan tartottuk magunkat ehhez az irányvonalhoz. A fent említett problémák és nehézségek ellenére a szovjet emberek a szociális szféra terén a következő mutatók birtokában lépték át a 80-as évek második felének küszöbét:

Munkabér. A munkások és alkalmazottak átlagfizetése 13 százalékkal emelkedett és 1985-ben elérte a havi 190 rubelt. Ez megfelel annak a feladatnak, amit az SZKP XXVI. kongresszusán tűztek ki. A közös gazdaságok /kolhozok/ tagjainak átlagkeresete 29 százalékkal nőtt a tervbe vett 20—22 százalékkal szemben, s elérte a havi 153 rubelt. Jelenleg a kolhoztagok összjövedelme — a háztáji gazdaságokból származó jövedelem figyelembevételével — szorosan megközelítette, sőt itt-ott felül is múlta a munkások és alkalmazottak jövedelmét.

A szovjet kormány az ország 1981—86. évi gazdasági és társadalmi fejlesztésének eredményeiről szóló beszámolójában közölte a XXVII. pártkongresszuson, hogy fontos intézkedésekre került sor a munka javadalmazása terén. Emelték a szénipari munkások és alkalmazottak, a mezőgazdasági dolgozók jelentős részének fizetését. Megkezdődött a közoktatási dolgozók munkabérének szakaszos emelése. A könnyű- és élelmiszeripari szakemberek egy sor kategóriája számára pótkedvezményeket állapítottak meg. A vasúti közlekedésben, a folyami hajózásban és a szerződéses építési szervezetekben bevezették a hosszú és érdemekben gazdag szolgálatért járó jutalmazást. Összesen több mint 20 millió ember keresete emelkedett.

Társadalmi fogyasztási alap. Ez az alap a Szovjetunióban az állami kiutalásokból és a vállalatok, valamint intézmények illetményadóiból tevődik össze. Azért hozzák létre, hogy biztosítsák az országban az ingyenes oktatást és orvosi ellátást, hogy fejlesszék az óvodák és bölcsődék, szanatóriumok és üdülők hálózatát, hogy nyugdíjat és segélyt tudjanak fizetni az öregeknek, a betegeknek és a rokkantaknak, a diákoknak pedig ösztöndíjat, hogy a munkásoknak, a kolhozparasztoknak, alkalmazottaknak lehetőségük legyen felhasználni évenkénti fizetett szabadságukat, s végezetül, hogy a városokban, a községekben, a falvakban új lakóházak, kultúrházak, szociális otthonok épüljenek.

Konkrétan mire fordították a társadalmi fogyasztási alap összegét? A kormány által előterjesztett kongresszusi beszámolóban a következőket hallhattuk ennek kapcsán. Javultak a Nagy Honvédő Háború veteránjainak és a hősi

A szovjethatalom állandóan növeli a társadalmi fogyasztási alapot, amely 1940-ben 4,5 milliárd rubelt tett ki, 1960-ban megközelítette a 30 milliárdot, 1985-ben pedig meghaladta a 140 milliárd rubelt, ami egy négytagú családra átszámítva több mint 2000 rubelt jelent /1980-ban 1800 rubel volt/.

halált halt katonák családtagjainak anyagi és életkörülményei. Emelkedett a munkások, alkalmazottak és kolhozparasztok minimális nyugdíja. Növelték a 10 évnél régebben nyugdíjba vonult munkások és alkalmazottak nagy csoportjának nyugdíját /a Szovjetunióban a férfiak nyugdíjkorhatára általában 60, a nőké 55 év/. Kiegészítő juttatásokat kapnak nyugdíjukhoz azok, akiknek folyamatos munkaviszonyuk volt. Nagyszabású intézkedéseket valósítottak meg a gyermekes családok és a dolgozó anyák megsegítésére. A dolgozó anyák részlegesen fizetett gyermekgondozási szabadságot vehetnek igénybe a gyermek egyéves koráig, megnövelték a gyermek születésekor járó egyszeri segély összegét, ezen belül az egyedülálló anyák számára is. Az óvodákban, bölcsődékben és bentlakásos iskolákban emelték az élelmeztetés költségvetését, bevezették az ingyenes tankönyv-ellátást az általános iskolákban. Folyamatban van a lakosság körében korábban előjegyzett kölcsönkötvények visszafizetése.

Természetesen azonban nem csak e csatornákon keresztül utaltak ki eszközöket a társadalombiztosítási költségvetésből és az állami dotációkból. Jelentős részüket fordították a lakosság orvosi ellátásának javítására. Új poliklinikákat és kórházakat adtak át, javult orvosi gépekkel, műszerekkel és berendezésekkel való ellátottságuk. Több gondot fordítanak a megbetegedések megelőzésére, a városi és falusi lakosok, mindenekelőtt a gyermekek szakorvosi felügyeletére.

Javultak a szovjet állampolgárok pihenési körülményei, fejlődött a turizmus, az idegenforgalom. Több lehetőség nyílik arra, hogy a szülők és a gyermekek együtt nyaraljanak vagy gyógykezeltessék magukat. Biztosították a közoktatási rendszer további fejlődését, tökéletesebbé váltak a gyermekek munkára való, valamint erkölcsi és esztétikai nevelésének formái és módszerei az iskolában. Nagyobb munkát fejtettek ki a pályaválasztási tanácsadás terén. Fokozatosan megvalósul a gyermekek hatéves korban való beiskolázása. Több mint másfélszeresére nőtt a középfokú végzettséggel rendelkező munkások száma a szakmunkásképző iskolák végzett növendékei között. Kb. 10 millió felső- vagy középfokú végzettséggel rendelkező szakembert képeztek.

Lakásépítés. Az életszínvonal egyik legfontosabb mutatója: mennyiben rendelkeznek összkomfortos lakásokkal a lakosok. Az SZKP mindig elsődleges figyelmet fordított erre a kérdésre. A 70-es évek elejétől azonban különösen felgyorsult és a 80-as évek első felében is megmaradt a lakásépítés üteme. Évente 10 millió szovjet állampolgár került jobb lakásviszonyok közé, az utóbbi öt évben pedig az ország minden hatodik lakosa.

Ami a lakbért illeti, az a 20-as évek vége óta változatlan, és ma lényegében szimbolikus jellegű: egy-egy család összjövedelmének átlag 3 százalékát teszi ki és nemcsak az építkezési költségeket, hanem még a lakásalap fenntartási költségeit sem fedezi. A különbözetet az állam dotálja.

Az élelmi cikkek és a közszükségleti cikkek gyártásának növelése. A szovjet népgazdaság ezen a téren is jelentős előrehaladást ért

el. A szűk esztendők ellenére, a hozzáértő gazdálkodásnak köszönhetően nőtt az alapvető mezőgazdasági termékfajták termelése és felvásárlása. 6 százalékkal növekedett a bruttó mezőgazdasági termelés évi átlagos volumene. A hústermelés az 1976—80-as évekhez képest 9 százalékkal, a tojástermelés 18 százalékkal nőtt. Számottevően növekedett a zöldség- és gyümölcsbetakarítás. A kereskedelmi áruforgalom 16 százalékkal fokozódott, a lakossági szolgáltatások volumene pedig egyharmadával nőtt.

Árpolitika. Nézzük most, hogyan alakultak az árak a 80-as évek első felében. A kialakult bonyolult helyzetben teljességgel logikus lett volna feltételezni, hogy a szovjet kormány a közszükségleti cikkek árának emelésére szánja el magát. Ez azonban nem következett be. S a 80-as évek elején a Szovjetunió a világ azon kevés országai közé tartozott, amelyben a keresetek és az egyéb lakossági juttatások emelkedése a fogyasztói árak viszonylagos stabilitása mellett ment végbe, ezen belül változatlanok maradtak a létszükségleti cikkeknek számító áruk árai.

A szakemberek kiszámították, hogy egészében az utóbbi 15 év alatt a Szovjetunióban mindössze 10 százalékkal emelkedtek a fogyasztói árak, ugyanakkor a lakossági jövedelmek több mint 50 százalékkal.

1980—85 során több alkalommal is árcsökkentést hajtottak végre. Ez többféle ruházati cikkre — egyebek között a valódi szőrméből készült árukra —, a rövidárukra, a szőnyegekre, a tv- és rádiókészülékekre és a gépkocsikra vonatkozott. Például 1984-ben a lakosság 5 milliárd rubeles nyereséghez jutott ezeknek az intézkedéseknek a következtében. Ezen összeg számottevő része a sokgyermekes családokhoz került, mivel számos gyermekruházati cikk olcsóbb lett.

Jelentősebb árdrágulás csak egy esetben fordult elő — 1985-ben emelték a szeszes italok árát. Erre azonban az emberek zöme megértően reagált, mivel az akoholizmus elleni küzdelem hathatós intézkedését látta benne. Azóta az országban észrevehetően megcsappant az alkoholfogyasztás, ami természetesen csak hasznára válik a társadalomnak.

Hisao Kanamori neves japán szakember, a közgazdasági tudományos kutatóintézet igazgatója nem sokkal a XXVII. pártkongresszus előtt járt a Szovjetunióban. Látogatása után a következőképpen nyilatkozott a *Nihon Keizai Simbun* hasábjain a szovjet népgazdaság helyzetéről:

„Egyesek szerint a szovjet népgazdaság válságban van. Erre elsősorban az a tény cáfol rá, hogy a Szovjetunió népgazdasága stabilan fejlődött és fejlődik. Mint az ipari és mezőgazdasági termelés, a munkatermelékenység és a dolgozók reáljövedelmének mutatói tanúsítják, a szovjet népgazdaság fokozatosan növeli fejlődési ütemét az 1982. évi rövid idejű visszaesés után.

Mások azt állítják, hogy a Szovjetunióban és a nyugati országokban eltérő módszereket alkalmaznak a nemzeti jövedelem kiszámításakor, és hogy a szovjet statisztikai adatoknak egyáltalán nem szabad hinni. Ezeket nyilván nem tudom adatokkal meggyőzni. Nos, térjünk akkor rá a reális tapasztalatokra. Az utóbbi két évtizedben rendszeresen, két-három évenként járok a Szovjetunióba. S látom, hogy az emberek egyre jobban öltözködnek, növekszik a gépkocsik száma, javulnak a lakáskörülmények, az emberek egyre magabiztosabban tekintenek a jövő elébe. Legutóbbi látogatásom

sem volt kivétel ez alól: ismételten meggyőződhettem a szovjet népgazdaság tőretlen fejlődéséről.

Bármely ország gazdasági eredményeinek felmérése céljából a múlt és a jelen összevetésére van szükség. Nos, a Szovjetunió az utóbbi tíz év fejlődési ütemét tekintve világméretekben az első helyet foglalja el, még Japánt is maga mögé utasítja.

Gyakran bírálják nálunk a Szovjetuniót, mert nem értik az ott végbemenő folyamatok lényegét. Egyebek között a szovjet üzletekben még mindig sorok állnak az élelmiszerért és a közszükségleti cikkekért. Viszont figyelembe kell venni, hogy a Szovjetunióban egy kilogramm marhahús például 8-, sőt 10-szer is kevesebbe kerül, mint Japánban. Ha ott is olyan drága lenne a hús, mint nálunk, biztosan kevesebben vásárolnák.

A szovjet fogyasztási cikkek és szolgáltatások minősége alighanem alacsonyabb, mint nálunk, de a szovjet emberek élete sok vonatkozásban jobb, mint a japánoké. Számos moszkvai lakosnak van nyaralója a várostól 30—40 kilométerre, ahol a hétvégeket töltik, hogy virágot ültessenek, kikapcsolódjanak, horgásszanak. Természetesen a »nyaraló« ebben az esetben csak egy szerény házikót jelent, de a szovjet emberek nagyon szeretnek a szabadban pihenni, gyönyörködni a természetben. No és a Szovjetunióban nem történhet meg olyasmi, hogy kivágják az erdőket és golfpályákat építenek helyükön, amelyeken az uralmon levők szórakoznának.

A szovjet munkások havi átlagfizetése jelenleg megközelíti a 180 rubelt /valójában 190. — *A szerző.*/. De ismételten figyelembe kell venni az alacsony lakbér-, közlekedési, víz- és villanytarifákat, valamint a magas színvonalú társadalombiztosítást, a kedvező pihenési feltételekről nem is szólva."

A különböző népgazdasági ágazatok munkájának javítására irányuló magas szintű intézkedéseknek köszönhetően tehát felgyorsult a gazdasági fejlődés üteme és ezzel egyidejűleg további javulás állt be a nép életében. Már felsoroltuk az olvasóknak az általános tervmutatókat. Ismerkedjenek most meg egy olyan apró, de fontos részlettel, mint a falusi emberek élete.

Változik a falu arculata. A tények makacsak. Az adott esetben nemcsak a kolhoztagok jövedelmének emelkedéséről, hanem e jövedelem anyagi megtestesüléséről is tanúskodnak. Elegendő annyit megemlíteni, hogy a Szovjetunióban jelenleg minden száz falusi család közül 87-nek van rádiókészüléke, 85-nek televíziója, 75-nek hűtőszekrénye, 60-nak mosógépe, 50-nek személygépkocsija vagy motorkerékpárja.

Nyugat-Európában és Észak-Amerikában természetesen vannak olyan országok, ahol jobb a falvak lakosságának ellátottsága az említett cikkekből. De azt kell összevetni, ami összevethető: ami tegnap volt és ami ma van az adott államban.

Mi volt például negyedszázaddal ezelőtt a Szovjetunióban? Ilyen mutatókkal állunk szemben: 100 családra 4 hűtőgép, 4 mosógép, 3 porszívó, 0,5 magnetofon, 8 televízió jutott...

Az elmúlt ötéves tervidőszak alatt több mint 500 millió négyzetméter lakótér épült a Szovjetunióban. Ebből mintegy 180 millió jutott a falusi lakosokra. Az állampolgárok örökös időkre és ingyenesen jutottak hozzá ezekhez a lakásokhoz, amelyek bére a falusi lakosoknak ugyanannyiba kerül, mint a városiaknak — egy átlagos jövedelmű falusi család havi jövedelmének legfeljebb 3 százalékába.

Érdemes megemlíteni, hogy a

Szovjetunióban évről évre bővül az építkezés volumene a családi házak révén — ezek egy-két család számára épülnek fél hektárnyi háztáji parcellával és a háziállatok tartásához szükséges melléképületekkel.

Az utóbbi években megfiatalodtak a szovjet falvak. Míg 8—10 évvel azelőtt az Oroszországi Föderációban, Ukrajnában, Belorussziában, a Baltikumban komoly demográfiai nehézségekkel küszködtek, ma szemlátomást javult a helyzet. Mondjuk meg őszintén: még nem nyert ugyan végleges megoldást, de a 80-as években számottevően emelkedett a születési arányszám éppen faluhelyen.

RAGYOGÓ PERSPEKTÍVÁK

A Szovjetunió történetében minden egyes ötéves tervidőszak fontos mérföldkő. 1986-tól a szovjet nép a Szovjetunió 1986—90-re szóló népgazdasági fejlődésének új, tizenkettedik ötéves terve teljesítésén dolgozik. E terv fő tételeit az SZKP XXVII. kongresszusa hagyta jóvá. Fő céljait tekintve a tizenkettedik ötéves terv az előzőek szerves folytatását képezi, egységes egészet alkot velük.

A tizenkettedik ötéves terv az ország népgazdaságának gyorsított fejlesztésére és az emberek jólétének további fokozására irányul. Elsődleges célkitűzés e téren a dolgozók reáljövedelmének 13—15 százalékkal való emelése, a lakosság áru- és szolgáltatásigényének sokkal jobb kielégítése /miközben figyelembe veszik a növekvő fizetőképes keresletben mutatkozó progresszív változásokat/, a lakásépítés méreteinek bővítése, a falu szociális átalakításának meggyorsítása. Ágazatokra és konkrét feladatokra lebontva a következő célkitűzéseket említhetjük meg.

A mezőgazdaságban a termelési volumen évi átlagban 14—16 százalékkal való növelése a feladat, főleg a fejlesztés belterjes tényezői, a legújabb tudományos-műszaki vívmányok és a legjobb gyakorlati megoldások bevezetése alapján.

A könnyűipar 1990-ben a tervek szerint 14—15 milliárd négyzetméter szövetet, 2,2—2,3 milliárd darab kötöttárut, 900 millió pár lábbelit állít majd elő. Tervbe vették a finomabb gyapjúkelmék gyártásának 1,7-, az új szerkezetű selyemszövetek előállításának kétszeresére való növelését. Az ágazaton belül kiemelt fejlődésben részesül a gyermekruházati cikkek előállítása. Előirányozták a fiataloknak és az idősebbeknek gyártott ruházati cikkek és lábbelik választékának bővítését.

A kulturális javak és a háztartási cikkek előállítása terén csaknem 50 százalékos növekedést terveznek. Ebben a nehézipari és hadiipari vállalatok segítenek majd, amelyeket az állam kötelezett, hogy az alapterméken kívül különböző háztartási cikkeket állítsanak elő, különösen olyan tartós fogyasztási cikkeket, mint a televízió- és rádiókészülékek, a hűtőszekrények, a mosógépek, a varrógépek stb.

Az orvosi műszeriparban és a gyógyszeriparban legalább 1,4-szeresére növekszik a termelés. Itt elsősorban a legelterjedtebb meg-

betegedések gyógyításához szükséges hatékony gyógyszerek gyártását és a diagnóziskészítésre, valamint gyógyításra szolgáló legújabb műszerek és készülékek előállítását vezetik be.

A szolgáltatási szférában tervezik a lakossági szolgáltatások minőségének és kulturális színvonalának emelését, a mindennapi és egyéb szolgáltatásokat nyújtó ágazatok, vállalatok és intézmények hálózatának bővítését és munkájának tökéletesítését.

A fogyasztási szövetkezetek rendszerében előirányozták az árukészletek további növelését, a kereskedelmi kiszolgálás és a közétkeztetés javítását faluhelyen. Minden egyéb mellett a lakosságtól és a kollektív gazdaságoktól /kolhozoktól/ felvásárolt mezőgazdasági termékeknek a termelésbe való aktívabb bevonásával, feldolgozásuk és tárolásuk jobb megszervezésével fogják növelni a termelést.

A lakásépítés terén 565—570 millió négyzetméter összterületű lakás építését irányozzák elő. Emellett növelik az új, takarékos típustervek szerint épülő, tökéletesített tervezésű lakások számát, valamint az építkezések méreteit a termelésbe bevont új szibériai, északi és távol-keleti körzetekben.

A lakásépítéssel kapcsolatos az iskolák, óvodák és bölcsődék, poliklinikák, kórházak, sportlétesítmények építésének további fejlesztése is.

Emelkedik a fizetés, több lesz az áru. Emlékeztetünk arra, hogy a Szovjetunióban jelenleg havi 190 rubel a munkások és alkalmazottak átlagfizetése, a kolhozparasztoké pedig 153. 1990-re a munkások és alkalmazottak esetében eléri a 215—220, a kolhozparasztoknál pedig a 180 rubelt. /Mint ismeretes, az utóbbiak kiegészítő jövedelemhez jutnak háztáji gazdaságuk révén./ A társadalmi fogyasztási alap 20—23 százalékkal növekszik, végeredményben pedig egy lakosra évente több mint 600 rubel jut majd, a jelenlegi 530-hoz képest. A különböző dolgozókategóriák keresetét az elvégzett munka bonyolultságának és körülményeinek figyelembevételével emelik. Így például növelik a művezetők, tervezők, technológusok szerepét és tekintélyét, fokozzák a mérnöki munka társadalmi elismerését és presztízsét. Hazánkban természetesen megmarad a teljes foglalkoztatottság. A Szovjetunióban 1930 óta nincs munkanélküliség.

A kommunisták a kongresszuson elhangzott felszólalásaikban nemcsak az erkölcsi ösztönzés formáinak tökéletesítését vetették fel, hanem az anyagi ösztönzés határozott javítását, kellő rend megteremtését is ebben a fontos ügyben. Ezzel kapcsolatosan Mihail Gorbacsov teljesen világosan kijelentette: „Amikor a jól dolgozó és a hanyagul dolgozó ember munkáját egyformán díjazzák, durván megsérti, elveinket. Ez mindenekelőtt megengedhetetlen elfordítése a szocializmus alapelvének — mindenki képessége szerint, mindenkinek munkája szerint —, amely az új társadalmi rendszer szociális igazságosságának lényegét foglalja magába.

Szükséges, hogy államunk bérpolitikája is biztosítsa a munkabér, illetve a munka mennyisége és minősége közötti szoros összefüggést. Ennek figyelembevételével a XII. ötéves tervidőszakra előirányozott béremelés a munkások és

alkalmazottak számára a termelési ágazatokban első ízben valósul meg javarészt a vállalatok által megkeresett pénzből, azok keretein belül. Ez a rendszer hatható-sabban befolyásolja majd a műszaki haladás meggyorsítását, a termelés hatékonyságának emelését."

Ami az árakat illeti, azok gazdaságilag megalapozottabbakká válnak, az egyes cikkek árai közötti viszony szociális szempontból ésszerűbb lesz. S mindez a lakosság reáljövedelmének fokozott emelkedése közben történik. Egyebek között csökkentik egyes cikkek árait annak mértékében, ahogy növekszik előállításuk hatékonysága és csökken önköltségük.

Végeredményben az öt év alatt 18—22 százalékkal növekszik az ország kiskereskedelmi áruforgalma. 2000-re ez a növekedés eléri a 80 százalékot. Az utóbbi tény azt jelenti, hogy a Szovjetunióban a legközelebbi másfél évtized során a lakosság valamennyi rétegének és szociális csoportjának jólétében számottevő fellendülés várható. Nem véletlen, hogy a XXVII. kongresszuson elfogadott, 2000-ig szóló dokumentumokban a következőket olvashatjuk: társadalmilag célirányosabbá kell tenni a gazdasági fejlődést, hogy jobb körülményeket teremtsünk a személyiség harmonikus fejlődése, a szocialista életmód erősítése érdekében.

A XX. század utolsó tizenöt éve, amelybe országunk lépett, fontos történelmi szakasz a szocializmus tökéletesítése, a kommunizmus építése útján. S ebben a szakaszban az SZKP gazdasági stratégiájának legfőbb célja a nép életszínvonalának töretlen emelése marad.

A kommunista párt tevékenységének magasztos értelme, hogy mindig a dolgozó nép jobb életéért és boldogságáért küzdött és dolgozott. A szovjet emberek tudják ezt. Ezért nagy egyetértéssel fogadták a párt új szociális programját.

A kongresszuson részt vevő külföldi vendégek ugyanilyen egyetértéssel viszonyultak a párt új szociális programjához. Felszólalásaikban úgy méltatták, mint nagyszerű, mély benyomást keltő, igazságos, valóban népi programot.

A BÉKÉS POLITIKA ÚTJÁN

KÜLPOLITIKAI CÉLKITŰZÉSEK

Bizonyára észrevette már az olvasó, hogy a Szovjetunió 1986—90-es és 2000-ig szóló társadalmi-gazdasági fejlesztésének tervei alátámasztják a szovjet emberek gondjainak alkotó, békés jellegét. A Szovjetunió e békés célkitűzéseket követő belpolitikájával szorosan összefüggnek az állam külpolitikai céljai is. S ez természetes: bármelyik ország külés belpolitikája függ egymástól, s egyszerűen lehetetlen különválasztani őket. A belpolitika, az ország gazdasági, politikai, társadalmi, kulturális fejlesztésének eredményei teremtik meg a szovjet békeszerető külpolitikai irányvonal nélkülözhetetlen alapját. A külpolitika viszont arra koncentrálja erőfeszítéseit, hogy a lehető legnyugodtabb, legbékésebb körülményeket teremtse meg a fejlett szocializmus tökéletesítését és a szovjet társadalomnak a kommunizmusba való fokozatos átmenetelét célzó hazai feladatok megoldásához.

A jelenlegi szakaszban a szovjet külpolitika konkrétan kifejezésre jut a XXVII. kongresszus külpolitikai célkitűzéseiben, amely kiemelte: állhatatosan folytatni kell a Szovjetunió békeszerető tevékenységét. Mindent meg kell tenni annak érdekében, szólított fel a kongresszus, hogy a militarizmus és az agresszió erői ne kerekedjenek felül a világszíntéren. Hangsúlyozták a fegyverkezési hajsza haladéktalan beszüntetését, a leszerelési folyamat aktivizálását. A kongresszus az államok közötti egyenletes, korrekt, civilizált kapcsolatok fejlesztéséért, a kölcsönösen előnyös gazdasági, politikai és kulturális kapcsolatok bővítéséért és elmélyítéséért szállt síkra.

Ezeket a kongresszusi célkitűzéseket az idő, valamint a világban kialakult helyzet sajátosságai diktálták. A szovjet kommunisták pártja értékeléseiben abból indult ki, hogy a folytatódó fegyverkezési hajsza következtében növekszik az előre meg nem jósolható események esélye. Egyebek közt a világűr militarizációjának lehetősége új, minőségi ugrást jelent a fegyverkezési hajszában, amely elkerülhetetlenül a stratégiai stabilitás fogalmának eltűnéséhez vezet, ami pedig az atomkorban a béke megőrzésének alapját képezi.

Mit jelent ez? Azt, hogy olyan helyzet alakul ki, amelyben elektronikus gépek hozzák az elvi fontosságú, emberi értelem és politikai akarat nélküli, következményeiket tekintve megmásíthatatlan döntéseket — az erkölcsi kritériumok figyelmen kívül hagyásával.

Mihez vezethet ez? Általános katasztrófához — még akkor is, ha a döntéshozatal eredeti impulzusául a rendkívül bonyolult komputerrendszerek hibája, tévedése, műszaki rendellenessége szolgált.

Más szóval a világesemények fejlődése olyan határvonalhoz érkezett, amikor különösen felelősségteljes döntésekre van szükség, amikor bűn a tétlenség vagy a késlekedés. Megkérdezhetik, miért

Az utóbbi 30 évben műszaki meghibásodások és a felelős személyek tévedései következtében több mint 100 incidens történt az amerikai atomfegyverekkel. Bizonyos körülmények között ezek mindegyike nukleáris katasztrófával végződhetett volna.

Műszaki rendellenességek miatt az USA-ban átlagosan hetente kétszer futnak be az ország ellen irányuló atomtámadás megkezdéséről szóló hamis riadójelzések. Emiatt már többször is levegőbe emelkedtek a nukleáris fegyvert hordozó amerikai repülőgépek és fokozott készenlétbe helyezték a hadászati rakétaerőket.

vetődött fel ennyire élesen a kérdés. Azért, mert ma a civilizációnak és magának az életnek a fennmaradásáról van szó. Azért, mert ma jobban, mint bármikor szükség van arra, hogy megszakítsuk a fegyverkezési hajsza ördögi körét, egyetlen esélyét se mulasszuk el annak, hogy az eseményeket a javulás felé fordítsuk.

Tegyük fel a következő kérdést is: kit terhel a felelősség a mostani kedvezőtlen nemzetközi helyzet kialakulásáért? A kongresszus tanulmányozta ezt a kérdést és szabatos, egyértelmű választ adott rá: az imperializmust. S mindenekelőtt az USA vezető köreit. Az Egyesült Államokban hatalomra jutott jobboldali csoportosulás — legfontosabb NATO-beli kiszolgálóival együtt — éles fordulatot tett az enyhüléstől a katonai erőn alapuló politika felé. Tevékenységük alapját olyan doktrínák képezik, amelyek elutasítják a jószomszédságot és az együttműködést mint a világfejlődés elveit, mint a nemzetközi kapcsolatok politikai filozófiáját.

Röviden: az Egyesült Államok továbbra is a militarizmus előretolója marad. Ennek köszönhetően a háború utáni évtizedekben talán soha nem volt olyan robbanásveszélyes a világhelyzet, mint a 80-as évek első felében.

Egészében a szovjet külpolitikával kapcsolatosan az SZKP kijelentette, hogy az a szocialista társadalom humánus természetéből fakad, amely nem ismeri a kizsákmányolást és az elnyomást, amelyben nincsenek a háború kitörésében érdekelt osztályok és szociális csoportok. Ez a politika elválaszthatatlan a párt stratégiai feladatoitól az országon belül és kifejezi a szovjet nép egységes törekvését — alkotó munkával

foglalkozni, békében élni minden más néppel.

„A szocializmus — mondotta Mihail Gorbacsov a kongresszuson — mindenképpen elutasítja a háborút mint az államok közötti politikai és gazdasági ellentétek, az ideológiai viták megoldásának eszközét. A mi eszményünk a fegyverek és erőszak nélküli világ, olyan világ, amelyben minden nép szabadon választhatja meg fejlődésének útját, életmódját. Mindez a kommunista ideológia humanizmusának, erkölcsi értékeinek kifejeződése. Ezért a párt tevékenységének fő irányvonala a világpolitika színterén továbbra is **a nukleáris fenyegetés, a fegyverkezési hajsza elleni, s az általános béke megőrzéséért vívott küzdelem** lesz."

A kongresszuson jóváhagyták a Szovjetunió Kommunista Pártja újjászerkesztett programját, amelyben meghatározták az SZKP külpolitikájának távlati céljait és irányait. Ezek a következők:

— kedvező külső feltételek biztosítása a szocialista társadalom tökéletesítéséhez és a kommunizmus felé való előrehaladáshoz a Szovjetunióban; a világháború fenyegetésének elhárítása, az általános biztonság és leszerelés megvalósítása;

— a Szovjetunió és a testvéri szocialista országok közötti együttműködés folyamatos bővítése és elmélyítése, minden erővel a szocialista világrendszer erősítésének és haladásának elősegítése;

— egyenjogú, baráti kapcsolatok fejlesztése a függetlenné vált országokkal;

— a Szovjetunió és a tőkésországok közötti kapcsolatok fenntartása, fejlesztése a békés egymás mellett élés, az üzleti, a tárgyszerű, kölcsönösen előnyös együttműködés elvei alapján;

— internacionalista szolidaritás a kommunista és forradalmi-demokratikus pártokkal, a nemzetközi munkásmozgalommal, a népek nemzeti felszabadító harcával.

Most pedig tekintsük át, sikerült-e a pártnak teljesíteni az előző pártfórumok külpolitikai utasításait. Kezdjük a szocialista világrendszer országaival fenntartott kapcsolatok fejlesztésével.

A TESTVÉRI KÖZÖSSÉGET SZILÁRDÍTVA

Az SZKP, a Központi Bizottság és a Politikai Bizottság az elmúlt évek alatt lankadatlan figyelmet tanúsított a szocialista országokkal fenntartott barátság és együttműködés szilárdítása iránt. A Szovjetunió velük együtt építi az új, szocialista világot, hozza létre és erősíti az államok közötti, a történelem által korábban nem ismert igazságos, egyenjogú, testvéri kapcsolatokat. Pontosan ilyen szellemben alakulnak a Szovjetunió kapcsolatai *a szocialista közösség* többi országaival.

Az SZKP XXVII. kongresszusa rámutatott, hogy a Szovjetunió kapcsolatai külön-külön minden egyes testvérországgal és mindegyikükkel együttvéve a teljes egyenjogúság és egymás sikereiben való őszinte kölcsönös érdekeltség szellemében épültek ki. A közösség országait — a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának és a Varsói Szerződés Szervezetének tagjait — létfontosságú érdekeik és céljaik közössége, a több síkú együttműködés szálai egyesítik, közösen koordinálják a nemzetközi ügyek-

ben folyó tevékenységüket is.

A szocialista integráció 2000-ig szóló fejlesztésének útjait vitatták meg 1985 decemberében Moszkvában a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának 41. /rendkívüli/ ülésszakán, amelynek munkájában részt vettek Bulgária, Csehszlovákia, Kuba, Lengyelország, Magyarország, Mongólia, az NDK, Románia, a Szovjetunió és Vietnam kormányküldöttségei, valamint a testvérpártok központi bizottságainak titkárai. Az ülés eredményeként elfogadták a KGST-tagországok tudományos-műszaki haladásának a legközelebbi 15 évre szóló komplex programját. Az SZKP XXVII. kongresszusának szónoki emelvényéről elhangzott felszólalásokban a szovjet vezetők és a testvérországok képviselői nagyra értékelték a szocialista országok gazdasági együttműködésének ezt a stratégiáját. Rámutattak arra, hogy az elfogadott határozatok sikeres megvalósulás alatt állnak. Mi ezek lényege?

A legfontosabb láncszem a tudományos-műszaki haladás meggyorsítására irányuló intézkedések komplexuma. Az elkövetkező évekre öt kiemelt munkaterületet állapítottak meg:

— a népgazdaság elektronizálása;

— komplex automatizálás;

— atomenergetika;

— új anyagok, gyártási és feldolgozási technológiák;

— biotechnológia.

Szükséges-e annak kihangsúlyozása, hogy ezek a kiemelt területek nemcsak radikális változásokat képesek előidézni valamennyi népgazdasági ágazat arculatában, hanem együttesen a KGST-tagországok teljes anyagi-műszaki bázisának átalakítását is eredményezik! Ez pedig tudományos-termelési forradalmat idéz elő, amelyet — mélységét és méreteit tekintve — össze sem lehet hasonlítani a termelőerők fejlődésében végbement korábbi fordulatokkal.

A testvérországokból érkezett kongresszusi vendégek megelégedéssel konstatálták, hogy a kölcsönös áruforgalom növekedése további nemzetközi munkamegosztáshoz vezet a KGST keretein belül. Jelenleg a Tanács keretében évente több mint kétezer közös munkát fejeznek be, 200—300 új gépet és műszert, 100—120 új anyagfajtát, 100—150 technológiai eljárást fejlesztenek ki. Függetlenül attól, hogy az utóbbi évek meglehetősen kedvezőtlenek voltak több szocialista állam népgazdaságára nézve is, a KGST-tagországok gazdasági fejlődési üteme túlszárnyalta a fejlett tőkésországokét. Ennek következtében a KGST-tagországok a 80-as évek első felében is kiérdemelték a világ legdinamikusabban fejlődő országcsoportja címet.

Most pedig még nagyobb horderejű feladatok várnak rájuk az egész szocialista közösség jóléte érdekében. Irányt vettek a szocialista országok termelési és tudományos-műszaki kooperációjának intenzifikálására. E célból olyan kérdéseket tűztek napirendre, mint a gazdasági mechanizmusok szerkezetének közelítése, a minisztériumok, agráripari egyesülések és vállalatok közvetlen kapcsolatainak további fejlesztése, közös cégek létesítése. Más szóval a gazdasági láncszemek szintjén fejlődik a nemzetközi gazdasági kooperáció.

Megkülönböztetett felelősség. Amikor Mihail Gorbacsov, az SZKP Központi Bizottságának

Mihail Gorbacsov, az SZKP főtitkára a XXVII. pártkongresszus szónoki emelvényén

XXVII
СЪЕЗД
КПСС

A kongresszus üléstermében

Nyikolaj Rizskov, a Szovjetunió Minisztertanácsának elnöke ismerteti a Szovjetunió gazdasági és társadalmi fejlesztésének fő irányait az 1986—90-es évekre és a 2000-ig szóló időszakra

Középen: a kongresszus legfiatalabb küldötte, a 19 éves Oleg Sersztobitov sorkatona

72 ország újságírói ebből a sajtóközpontból tudósították tíz napon keresztül a világot a kongresszus munkájáról

Az Egyesült Államok Kommunista Pártja küldöttségének tagjai: Henry Winston nemzeti elnök (balról a második) és Gus Hall főtitkár (balról a harmadik) kongresszusi küldöttek körében

Bármilyen időjárási viszonyok közt alkalmazható, új géppel gyarapodott a polgári légiforgalom — az AN—124 Ruszlan elnevezésű repülőgéppel, amely világrekordot döntött a teherszállításban

Az első vágányszakasz ünnepélyes lefektetése a 830 km hosszú Berkakit-Tommot—Jakutszk új szibériai vasútvonalon

A Rosszija új atomjégtörő

Az Interszputnyik űrtávközlési rendszer földi állomása

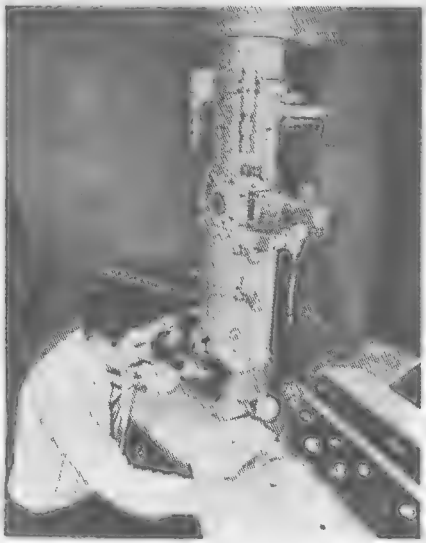

A mikrovilágnak a genetikusok által föltárt titkait a mezőgazdaságban alkalmazzák

Az Orlyonok Összoroszországi Úttörőtábor sportkomplexuma (OSZFSZK, Krasznodari határterület)

Egyedülálló rotor-exkavátor kezdett üzemelni a Borogyinszkij nyíltszíni fejtésben (Krasznojarszki határterület)

A Szibéria—Nyugat-Európa gázvezeték építésén

A nyugati cégek széles körben alkalmazzák a szovjet tervezők által kidolgozott szerszámgépeket (felső kép)

Könyvesbolt bejárata (lenti kép) és a Moszkovszkij Áruház

Lakóház épül Tádzsikisztánban

Divatbemutató: bármilyen ízlést kielégítő ruhák forgataga

A bostoni Amed Cook, „A gyermekeké a jövő” elnevezésű amerikai csoport tagja részt vesz a 69. sz. moszkvai középiskola Béke-óráján

főtitkára 1985 őszén, a Varsói Szerződés tagállamai Politikai Tanácskozó Testületének szófiai ülése után találkozott a bolgár munkásokkal, kiemelte, hogy nem a tudományos laboratóriumok steril körülményei között kerül sor a sokrétű alkotó feladatok megoldására, az új világ felépítésére, hanem az élet reális ellentmondásainak leküzdése közben, bonyolult, gyakorta robbanásveszélyes nemzetközi helyzetben.

Vegyük a második világháború óta eltelt negyven évet. Volt-e azóta egyetlen, akár rövid időszak, amikor a szocialista országok nyugodtan tudtak foglalkozni saját problémáikkal? Nem volt. Atombombákkal, szárnyasrakétákkal ijesztgettek bennünket, most pedig űrfegyverekkel. Menynyi erőt, eszközt és munkát kellett feláldozni!

Ma sem szabad lazítani, lankadni hagyni éberségünket. A világhelyzet továbbra is feszült, a háború veszélye nem hárult el. A történelem megkülönböztetett felelősséget rótt a szocialista országokra: valóban nincs még egy olyan erő a világon, amely képes volna feltartóztatni az imperializmus agresszív köreit, megakadályozni abban, hogy a nukleáris háború szakadékába taszítsák az emberiséget.

1981-ben az SZKP XXVI. kongresszusa azt a feladatot tűzte a párt és a szovjet állam elé, hogy fejlesszék és szilárdítsák az országok testvéri közösségét. 1986-ban a Központi Bizottság megalapozottan jelenthette a XXVII. kongresszusnak, hogy a szocialista országok katonapolitikai védelmi szövetsége, amely megkülönböztetett felelősséggel tartozik a nemzetközi biztonság fenntartásáért, továbbra is híven szolgálja a békét. A kongresszus utasította az illetékes szovjet szervezeteket: messzemenően járuljanak hozzá, hogy ez a jövőben is így legyen! A végrehajtás haladéktalanul megkezdődött.

Erősödnek a Szovjetunió és a VSZ-be, illetve a KGST-be nem tartozó szocialista országok közötti kapcsolatok. Számos területen fejlődik a szovjet—jugoszláv együttműködés. Mélyülnek és gazdagodnak a Szovjetunió és a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság kapcsolatai. A Szovjetunió támogatja koreai barátai harcát hazájuk külső beavatkozás nélküli, békés, demokratikus egyesüléséért. Az utóbbi években bizonyos pozitív fejlődés tapasztalható a szovjet—kínai kapcsolatok terén. A Szovjetunió üdvözli a Kínai Népköztársaság állásfoglalását, amely síkraszáll a világűr militarizációja ellen, azt a kijelentését, hogy nem alkalmaz elsőként nukleáris fegyvert.

Az SZKP XXVII. kongresszusa rögzítette az újjászerkesztett pártprogramban, hogy a szocialista országok társadalmi fejlődése nem mindig egyenes úton halad. Minden egyes nagyobb szakasza új, bonyolult feladatokat helyez előtérbe, amelyek megoldása küzdelemmel és kutatásokkal, ellentmondások és nehézségek legyűrésével kapcsolatos.

Mindez, az SZKP meggyőződése szerint, rendkívüli figyelmet és sokoldalú együttműködést követel avégett, hogy ne legyen talaja olyan nézeteltéréseknek, amelyek képesek kárt okozni a közös érdekeknek. A szocialista közösség országainak tapasztalata arról ta-

núskodik, hogy az eredményes előrehaladás legfontosabb tényezői a következők: a vezető kommunista és munkáspártok legyenek hűek a marxi—lenini tanhoz, alkotóan alkalmazzák ezt a tant, a párt szilárd kapcsolatot tartson fenn a széles dolgozó tömegekkel, fejlődjék a szocialista néphatalom, a többi testvérországgal a szocialista internacionalizmus elvei alapján épüljenek ki a kapcsolatok.

Bármilyenek legyenek is az egyes szocialista országok sajátságai, mindannyiuk osztályérdeke egy és ugyanaz. Ami egyesíti és összeforrasztja a szocialista országokat, az fontosabb és összehasonlíthatatlanul több annál, mint ami elválaszthatja őket.

SZOLIDARITÁS A NEMZETI FELSZABADÍTÁS ERŐIVEL

Az SZKP XXVII. kongresszusán kiemelték, hogy a beszámolási időszakban bővült a Szovjetunió együttműködése a gyarmati iga alól felszabadult országokkal. Egyesek ezek közül a felszabadulás után a forradalmi-demokratikus utat választották. Másokban megszilárdultak a kapitalista viszonyok. Néhány ország igazi független politikát folytat, mások az imperializmus politikájának uszályába kerültek. A Szovjetunióhoz természetesen az előbbi országcsoport áll közelebb; ezekkel különösen jó kapcsolatokat tart fenn. A Szovjetunió a legkülönbözőbb vonatkozásokban nyújt nekik segítséget: egyebek között védelmi téren is, ha agresszív behatolás elhárításáról vagy veszélyéről van szó.

Ugyanakkor a Szovjetunió ténylegesen egyenjogú kapcsolatokat létesített más felszabadult országokkal is, függetlenül attól, kicsik-e vagy nagyok, gyengék-e vagy erősek, s nemcsak kétoldalú alapon működik velük együtt, hanem a nemzetközi, kormány- vagy kormányon kívüli szervezetekben, egyetemes és regionális fórumokon is. A Szovjetuniónak a fiatal afrikai, ázsiai és latin-amerikai országokkal kialakított kapcsolatrendszerében számottevő helyet foglal el *az el nem kötelezett országok mozgalma*, amely száznál több államot egyesít. A Szovjetunió szolidáris az imperializmus, a gyarmatosítás és az újgyarmatosítás, a háború és az agresszió erői ellen, a békéért és a népek független fejlődéséért vívott harcukkal. Ez a szovjet politika megfelel a nemzeti felszabadító mozgalmak pillanatnyi és hosszú távú érdekeinek, mai világunkban játszott szerepük fokozódásának. Ez az irányvonal, amit csak követni tudhat az összes ésszerűen gondolkodó ember, akit nem vakított el a gyűlölet a szabadság és a haladás eszméi iránt, nagy jelentőségre tett szert a jelenlegi történelmi szakaszban, amikor a reakciós imperialista körök kereszteshadjáratot hirdettek a társadalmi haladás minden formája ellen, s arra formálnak jogot, hogy idegen földeken parancsolgassanak, más népekre kényszerítsék akaratukat. Erről beszéltek felszólalásaikban a kongresszuson részt vevő ázsiai, afrikai és latin-amerikai küldöttek.

A kongresszuson ismételten demonstrálták a Szovjetunió világos

és igazságos álláspontját bolygónk legforróbb pontjait illetően, ahol elsősorban az imperializmus hibájából ma is vér folyik, lövöldöznek, és nemcsak katonák, hanem békés polgárok — köztük öregek, nők és gyermekek — is vannak az áldozatok között. A szovjet külpolitika a konfliktus övezetébe eső országok népeinek, a béke és a haladás mind a konkrét régiókban, mind egyetemes méretekben való megszilárdításának érdekeiből indul ki.

A közel-keleti konfliktus kapcsán a Kreml szónoki emelvényéről elhangzott, hogy a Szovjetunió követeli az izraeli csapatok kivonását az összes elfoglalt arab területről, az imperialista diktátum és a régió belügyeibe való beavatkozás megszüntetését, a közel-keleti nemzetközi értekezlet összehívását valamennyi érdekelt ország részvételével.

Az amerikai imperializmus latin-amerikai agresszivitásáról szólva a szovjet kommunisták kijelentették, hogy az a nyílt gyarmatosító háborúk és közvetlen intervenciók legdurvább, tűrhetetlen formáit öltötte magára. Erről tanúskodik a kis Grenada ellen folyó kegyetlen agresszió, a Nicaragua elleni hadüzenet nélküli háború, a salvadori diktátori rezsimnek folyósított katonai segítség és a Kuba elleni erősödő gazdasági blokád egyaránt.

A kongresszusi küldöttek elítélték az USA hegemonikus politikáját Közép-Amerikában és a Karib-tenger térségében, kihangsúlyozták: e népek elidegeníthetetlen joga, hogy maguk döntsenek sorsukról.

A XXVII. pártfórum részvevői követelték, hogy legyen tartós béke Délkelet-Ázsiában, hogy ez a régió változzék a bizalom és az együttműködés övezetévé; határozottan demonstrálták szolidaritásukat az afgán forradalommal. Hangsúlyozták, hogy amikor az afgán nép ellenségei az ország elleni fegyveres agresszió eszkalációjának politikáját folytatják és megpróbálják feltartóztatni az áprilisi forradalom további kibontakozását, a Szovjetunió részéről érkező segítség és támogatás alapot teremt ahhoz, hogy az afgán nép sikeresen szembeszegülhessen a belügyeibe való imperialista beavatkozással és továbbléphessen az új élet építésének útján.

Ugyanakkor az SZKP Központi Bizottságának politikai beszámolója kiemeli: azt szeretnénk, ha már a legközelebbi jövőben hazahozhatnánk a szovjet csapatokat, amelyek az afganisztáni kormány kérésére tartózkodnak az országban. Az afgán féllel egyeztettük szakaszos kivonásuk időpontjait is, amint sor kerül a politikai rendezésre, amely biztosítja az Afganisztáni Demokratikus Köztársaság belügyeibe való külső beavatkozás tényleges beszüntetését és megbízhatóan garantálja azt.

A kongresszuson leszögezték, hogy a Szovjetunió változatlanul az afrikai kontinens népei oldalán áll az imperializmus és védencei elleni harcban. Kijelentették, hogy a szovjet emberek határozottan síkraszállnak az USA és szövetségesei azon kísérletei ellen, hogy a dél-afrikai övezet népeire erőszakolják akaratukat, és támogatják Angolát, Mozambikot, valamint más „front melletti" államokat, Dél-Afrikának a gyarmatosítás és a fajüldözés alóli felszabadításáért küzdő harcosokat.

Az SZKP XXVII. kongresszusa külön tételként fogalmazta meg az

újjászerkesztett pártprogramban, hogy a Szovjetunió a jövőben is azon államok és népek oldalán lesz, amelyek az imperializmus agresszív erőinek rohamait verik vissza, akik szabadságukat, függetlenségüket és nemzeti méltóságukat védelmezik. „A velük való szolidaritás — áll a pártprogramban — napjainkban egyúttal a békéért és a nemzetközi biztonságért folyó egyetemes harc fontos része is. A párt internacionalista kötelességének tartja, hogy támogassa azoknak a népeknek a harcát, amelyek még a fajüldözés igája alatt sínylődnek, és a faji elkülönítés rendszerének áldozatai."

Gazdasági függetlenség. A felszabadult államok szempontjából ez rendkívül fontos probléma. Az úgynevezett szabad nyugati demokráciák még mindig nem hagytak fel a kísérletezéssel, hogy visszaállítsák elveszített gazdasági pozícióikat Ázsiában, Afrikában, Közép- és Dél-Afrikában. Nyíltan és közvetítő korporációkon keresztül behatolnak a fiatal országok népgazdaságába és különböző cselfogásokhoz folyamodva, mesterien értenek hozzá, hogy ne csak egyes vállalatokat kaparintsanak meg, hanem egész gazdasági ágazatokat. Különösen aktívan tevékenykednek a valutapiacokon. S nem véletlen, hogy a felszabadult államok túlnyomó többsége ma óriási külső adósságokba keveredett, amelyeknek még a kamatjait sem képesek visszafizetni a Nyugatnak.

Ilyen körülmények között a fiatal országok és a Szovjetunió gazdasági együttműködése különleges, elvi jelentőségre tesz szert. A felszabadult országok szempontjából a következő előnyökkel és kedvezményekkel jár:

— a fiatal államok tulajdonosaivá válnak azoknak a vállalatoknak és erőforrásoknak, amelyek ezen együttműködés következtében kerülnek birtokukba;

— a szovjet hiteleket zömmel a kulcsfontosságú népgazdasági ágazatok — a kohászat, a gépgyártás, az energetika — fejlesztésére fordítják. Emellett kedvezményes hiteleket nyújtanak;

— a Szovjetunióval való együttműködés szférájába bevonják a felszabadult országok hagyományos gazdasági ágazatait. A szovjet hiteleket például általában hagyományos exportcikkek szállításával, a hazai ipar termékeivel törlesztik /egyebek között a Szovjetunió segítségével épült objektumok termékeivel/. Mindez valutamegtakarítást eredményez, amire a felszabadult országoknak különösen nagy szükségük van;

— a Szovjetunió műszaki-gazdasági és egyéb segítsége az imperialista államok segítségétől eltérően semmiféle katonai és politikai kötelezettséget nem ró a fiatal államokra, semmi módon nem sérti jogaikat és méltóságukat.

A felszabadult országokra nézve az is fontos, hogy a Szovjetunióval való gazdasági és műszaki együttműködésük hosszú lejáratú kormányközi megállapodások rendszerére alapozódik. Ez segít az elmaradott gazdasági struktúra átalakítását célzó bonyolult feladatok megoldásában a tudományos-műszaki forradalom viszonyai között, ösztönzőleg hat a tervkezdeményezések meghonosítására a hazai népgazdaságokban, lehetővé teszi, hogy az együttműködési intézkedéseket ne csak egy-

más jelenlegi, hanem távlati terveivel is összehangolják.

Ezen momentumok kiemelése után az SZKP XXVII. kongresszusa a Szovjetunió és a felszabadult államok kapcsolatainak jellemző példájaként említette az Indiával fenntartott gazdasági kapcsolatokat. Éppen két évvel a kongresszus előtt emlékeztek meg Indiában és a Szovjetunióban egyaránt az indiai—szovjet gazdasági együttműködés elsőszülöttje, a Bhilai Kohómű átadásának 25. évfordulójáról. A bhilai üzem ma az ország legnagyobb és legjövedelmezőbb kohóműve, amelyben több mint 60 ezer munkás és alkalmazott dolgozik. Ez nyitotta meg a Szovjetunió segítségével épülő más hazai óriások sorát, amelyek révén India az ipari termelés volumenét illetően a világ első tíz országa közé került.

Indiában jelenleg a Szovjetunió gazdasági közreműködésével épült különböző objektumok működnek. Ezek a vállalatok kulcsfontosságúak az ágazatokban és jelentős szerepet játszanak az ország népgazdaságában. Csaknem 30 új nagy objektum a tervezés és építés stádiumában van.

A XXVII. kongresszus megelégedéssel nyugtázta a csaknem 70 felszabadult országgal fenntartott gazdasági kapcsolatok fejlődését és rámutatott, hogy az SZKP a jövőben is támogatni fogja az ázsiai, afrikai és latin-amerikai országok igazságos harcát az imperializmus és a transznacionális monopóliumok elnyomása ellen, az erőforrásaik feletti szabad rendelkezéshez való szuverén jog megszilárdításáért, a nemzetközi kapcsolatok egyenjogú, demokratikus alapon való átépítéséért, az új nemzetközi gazdasági rend kialakításáért, az imperializmus által rájuk kényszerített adóssági függéstől való megszabadulásért.

HARC A BIZTONSÁGÉRT ÉS A LESZERELÉSÉRT

A Szovjetunió Alkotmányának 4. fejezetében az áll, hogy a szovjet állam tántoríthatatlanul megvalósítja a lenini békepolitikát, síkraszáll a népek biztonságának szilárdításáért és a széles körű nemzetközi együttműködésért. A XXVII. kongresszuson maradéktalanul megerősítették ezt a tételt.

A kongresszus utasította a szovjet hatóságokat, hogy a jövőben is szilárdan és következetesen védelmezzék a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének lenini elvét. Mi rejlik konkrétan e szavak mögött?

Ezek az elvek feltételezik:

— a háborúról való lemondást, az erő vagy az erővel való fenyegetőzés — mint a vitás kérdések megoldásának eszköze — alkalmazásáról való lemondást és tárgyalások útján való rendezésüket;

— egymás belügyeibe való be nem avatkozást és egymás törvényes érdekeinek figyelembe vételét;

— a népek jogát, hogy önállóan dönthessenek sorsuk felől;

— az államok szuverenitásának, területi épségének és határaik sérthetetlenségének szigorú tiszteletben tartását;

— a teljes egyenjogúság és a kölcsönös előny alapján folyó együttműködést;

— a nemzetközi jog általánosan elismert elveiből és normáiból, a megkötött nemzetközi egyezményekből eredő kötelezettségek lelkiismeretes teljesítését.

Programadó utasításként fogadták el, hogy törekedni kell a nemzetközi feszültség enyhülési folyamatának fejlesztésére. Az SZKP természetes és nélkülözhetetlen szakasznak tekinti az enyhülést az átfogó és megbízható biztonsági rendszer kialakítása útján. Ezzel kapcsolatosan a kongresszuson jóváhagyott újjászerkesztett pártprogramban az áll, hogy a felhalmozott együttműködési tapasztalat alátámasztja e perspektíva megvalósíthatóságát. Az SZKP síkraszáll olyan nemzetközi mechanizmusok és intézmények létrehozásáért, amelyek lehetővé tennék, hogy optimális arányt találjanak a nemzeti, állami, illetve az egyetemes emberi érdekek között.

S végezetül rámutattak, hogy a nukleáris hatalmak megkülönböztetett felelősséggel tartoznak a világhelyzetért. A nukleáris és egyéb tömegpusztító fegyverekkel rendelkező államoknak, hangoztatták a XXVII. pártkongresszuson, le kell mondaniuk azok alkalmazásáról.

Itt hasznos lesz emlékeztetni arra, hogy az előző, XXVI. kongresszus békeprogramot dolgozott ki a 80-as évekre, amely a világpolitika kulcsfontosságú kérdéseit érintő több elvi jelentőségű tételt tartalmaz. A szovjet kezdeményezések mindenekelőtt a fegyverkezési hajsza — különösen a nukleáris — beszüntetésére irányulnak. Sarkalatos intézkedéseket irányoznak elő a meglevő háborús és feszültséget okozó tűzfészkek felszámolása érdekében. A kongresszus határozottan megerősítette, hogy a Szovjetunió kész a világ összes államával együtt haladni a kölcsönösen előnyös együttműködés útján. *Nem a népek anyagi és szellemi javainak értelmetlen eltékozlására kárhoztató háború előkészítése, hanem a béke megszilárdítása a holnapba vezető út vezérfonala.* Ez az SZKP XXVI. kongresszusa határozatainak vezérmotívuma. Ha az ezen a kongresszuson előterjesztett kezdeményezések a Nyugat részéről pozitív reagálást váltottak volna ki, akkor világunk ma teljesen más lehetne.

Ruth Sivard, a World Priorities nevű szervezet /USA/ igazgatója 1985 végén katonai kiadásokról szóló jelentést tett közzé. Adatai szerint jelenleg világméretekben évente 800 milliárd dollárt költenek fegyverkezési célokra. A már felhalmozott fegyverkészletek elegendőek ahhoz, hogy 58 milliárd embert pusztítsanak el, vagyis tizenkétszer többet, mint ahány lakója van Földünknek. Jelenleg minden negyvenhárom emberre jut egy katona, ugyanakkor csak 1030-ra jut egy orvos. A jelentés rámutat, hogy ha például egy közepes autó ára ugyanolyan ütemben emelkedett volna a második világháború óta, mint amilyen ütemben nőttek a fegyverkezési költségek, akkor ma már 300 ezer dollárba kerülne. Az utóbbi negyven év alatt 200-szorosára nőtt a hagyományos fegyverek tűzereje.

A sors iróniája, hogy ezzel egyidejűleg jelent meg a Pentagon jelentése is, amely ékesszólóan tanúsítja, ki az, aki megszedi magát a militarista esztelenségen. A hadügyminiszter szavai szerint Kalifornia — a jelenlegi kormányzat vezető munkatársai túlnyomó többségének „szűkebb hazája" — áll az élen, messze maga mögött hagy-

va konkurenseit a Pentagonnal kötött szerződések számát tekintve. Például az 1984-es költségvetési évben 28,5 milliárd dollárral részesültek a katonai kiadásokból, ami 1981-hez viszonyítva 11,2 milliárd dollárral többet jelent.

A Nyugat sajnos elvetette a szovjet kezdeményezéseket, a konfrontáció útjára lépett. Amikor ez bekövetkezett, sok ember tanácstalanságában nem tudott rögtön kiigazodni az események menetén, nem tudta megállapítani, merről fenyegeti veszély a békét, ki tartóztatta fel az enyhülést. Hamarosan azonban még a kishitűek is beismerték, hogy a Nyugat felelős a nemzetközi légkör megromlásáért. Az utóbbi évek során egyik lépést a másik után tette a konfrontáció útján. A Szovjetunió pedig minden ilyen lépésre változatlanul konkrét, a fegyverzetek csökkentésére, a leszerelésre irányuló javaslatokkal válaszolt.

A két kongresszus között eltelt időszakban a Szovjetunió több mint nyolcvan különféle javaslatot terjesztett elő a nemzetközi politika kulcsfontosságú problémái terén. Köztük találhatunk több olyan kezdeményezést, amely a világűr militarizációjának megakadályozására, kizárólag békés célokra való felhasználására vonatkozik, továbbá konkrét javaslatokat a vegyi fegyverek betiltásáról. A Szovjetunió javaslatokat terjesztett elő a meglevő helyi konfliktusok megoldására is. A többi szocialista ország is osztotta a Szovjetunióval ezt az irányvonalat.

Mint ismeretes, Mihail Gorbacsov és Ronald Reagan 1985 novemberében, Genfben lezajlott találkozóján nem sikerült megoldást találni a fegyverkezési hajsza megszüntetésének és a béke megszilárdításának legfontosabb kérdéseire. A Szovjetunió és az Egyesült Államok között továbbra is jelentős ellentétek élnek az elvi kérdések terén. Ugyanakkor a szovjet vezetés úgy tartja — s véleményét megerősítette az SZKP XXVII. kongresszusa is —, hogy a találkozó eredményei lehetőséget teremtettek a jelenlegi veszélyes konfrontációról a szovjet—amerikai kapcsolatok rendezése útjainak konstruktív keresésére, a nemzetközi légkör egészségesebbé tételére való áttéréshez.

Figyelembe véve, hogy a Szovjetunió és az USA megkülönböztetett felelősséggel tartozik a béke megőrzésének ügyéért, a kongresszus rendkívül fontosnak ismerte el a két nagyhatalom vezetői között megszületett, s a közös szovjet—amerikai nyilatkozatban kifejezésre juttatott kölcsönös egyetértésüket abban, hogy *a nukleáris háborúnak soha nem szabad kirobbannia és nem lehetnek benne győztesek*. Elvi jelentőségű az is, hogy mindkét fél elismeri annak fontosságát: meg kell akadályozni közöttük bármilyen — nukleáris vagy hagyományos — háború kitörését, elismeri továbbá azt a tételt, hogy *nem fognak katonai fölényre törekedni*.

1986. január közepén jelent meg a sajtóban Mihail Gorbacsov, az SZKP KB főtitkárának nyilatkozata, amelyben közölte, hogy az SZKP KB Politikai Bizottsága és a szovjet kormány döntést hozott számos nagyszabású, elvi jelentőségű külpolitikai lépés megtételéről, amelyek a földi nukleáris fegyverkezési hajsza megfékezésére és a világűrre való kiterjedésének megakadályozására, a háborús veszély általános csökkentésé-

re irányulnak. A legfontosabb közülük a nukleáris fegyverek teljes felszámolásának konkrét, pontosan meghatározott időszakokra lebontott programja, amely kiterjed valamennyi országra. A Szovjetunió javasolta, hogy az elkövetkező 15 év alatt komplex intézkedéseket valósítsanak meg és vigyenek véghez, amelyek eredményeként Földünk mentes lenne az atomfegyverektől. Összegezve a szovjet javaslatokat a következőképpen fogalmazhatjuk meg.

Első szakasz. 5—8 év alatt a Szovjetunió és az Egyesült Államok felére csökkenti az egymás területének elérésére alkalmas nukleáris fegyvereit. A megmaradó hordozóeszközökön, legfeljebb 6000—6000 robbanótöltetet hagynak meg. Magától értetődik, hogy ilyen csökkentés csak abban az esetben valósítható meg, ha a Szovjetunió és az Egyesült Államok kölcsönösen lemond a kozmikus fegyverek létrehozásáról és telepítéséről.

Az első szakaszban döntenek az európai övezetben telepített közép-hatótávolságú szovjet és amerikai rakéták — ballisztikus és szárnyasrakéták — felszámolásáról. Ennek során az Egyesült Államoknak kötelezettséget kell vállalnia, hogy nem adja át hadászati és közép-hatótávolságú rakétáit más országoknak. Angliának és Franciaországnak pedig olyan kötelezettséget kell vállalnia, hogy nem növeli az e kategóriába tartozó atomfegyvereit. Az is szükséges, hogy a Szovjetunió és az Egyesült Államok megállapodjanak mindenfajta nukleáris robbantás beszüntetéséről és felhívják a többi országot, hogy csatlakozzanak ehhez a döntéshez.

A *második szakasz*ban, amelynek legkésőbb 1990-ben kell kezdődnie és 5-7 évig kell tartania, csatlakozhatna a nukleáris leszereléshez a többi atomhatalom. Először kötelezettséget vállalnának arra, hogy befagyasztják nukleáris fegyvereiket és arra, hogy nem tárolnak ilyen fegyvereket más országok területén.

A Szovjetunió és az Egyesült Államok ezekben az években folytatja azokat a csökkentéseket, amelyekről még az első szakaszban megállapodtak, további lépéseket tesz közép-hatótávolságú nukleáris fegyverei felszámolására és befagyasztja harcászati nukleáris eszközeit.

Miután a Szovjetunió és az Egyesült Államok felére csökkentette megfelelő fegyverzetét, újabb radikális lépésre kerül sor: valamennyi atomhatalom megsemmisíti harcászati atomfegyverét, vagyis a legfeljebb 1000 kilométeres hatósugarú eszközeit.

Ebben a szakaszban a támadó űrfegyverek betiltásáról szóló szovjet—amerikai megállapodáshoz csatlakozna valamennyi vezető ipari nagyhatalom. Minden nukleáris hatalom beszüntetné nukleáris fegyverkísérleteit. Tilalmat mondanának ki az új fizikai elvekre épülő nem nukleáris fegyverzetek létrehozására, amelyek rombolóképessége megközelíti a tömegpusztító fegyverek hatását.

Legkésőbb 1995-ben kezdődne a *harmadik szakasz*, amelyben befejeződik a még megmaradt valamennyi nukleáris fegyver felszámolása. A harmadik évezred végére a Földön nem marad nukleáris fegyver és megállapodást dolgoznak ki arról, hogy ez a fegyverfajta soha többé ne születhessen újjá. Az emberiség nukleáris fegyverek

1986—90-ben folytatják az ország Egységes Energiarendszerének kialakítását, megvalósul az 500, 750 és 1150 kilovolt feszültségű, váltóáramú rendszerközi villamos távvezetékek építése

Tervezik a nagy teherbíróképességű — egyebek között 110 és 180 tonna rakodósúlyú —, külszíni fejtésekben üzemelő dömperek gyártásának növelését. A képen: a Belorusz Autógyár (BELAZ) szerelőszalagja

Növekszik a Diesel-mozdonyok és -motorok, teher- és személyvagonok gyártása. A képen: a Novocserkasszki Villanymozdonygyár szerelőcsarnoka

A fűtőanyag-energetikai komplexum ágazatainak fejlesztése azt célozza, hogy stabilan fedezni tudják az ország szükségleteit valamennyi fűtőanyag- és energiafajtából. A képen: a Kijevi Hőerőmű vezérlőpultja

A kohászok feladata a nehézipar folyamatos fejlesztése, amely a népgazdaság termelőeszközökkel való ellátásának alapja.
A Novolipecki Kohómű elsőrendű minőségű fémet ad az országnak.
A képen: a késztermék-üzemrész

1990-ig 835—850 milliárd köbméterre emelik a földgázkitermelést

Ugyanebben az évben a kőolaj-kitermelés és a gázkondenzátum felszínre hozatala eléri a 630—640 millió tonnát

1990-ben a bruttó gabonatermelés 250—255 millió, a cukorrépatermelés 92—95 millió, a napraforgótermelés 7,0—7,1 millió, a burgonyatermesztés 90—92 millió tonnát tesz ki

A tervek szerint 1990-ben 2,8—3,0 millió tonna gyapotszálat, 9,1—9,4 millió tonna nyersgyapotot termesztenek majd

A takarmánybázis megszilárdításával, az állatállomány minőségének javulását szolgáló új biológiai módszerek felhasználásával jelentékenyen növelik a szarvasmarhatenyésztés termelékenységét, az állattenyésztési termékek termelését

Öt év alatt a mezőgazdaságnak legalább 43 milliárd rubel értékben szállítanak mezőgazdasági gépeket és berendezéseket

Számottevően javul a fölösleges mezőgazdasági termékek felvásárlásának megszervezése a lakosság körében, valamint a kolhozpiacok munkája

Növekszik a lakásépítés faluhelyen, javulnak a feltételek a háztáji gazdaságok megműveléséhez

Fokozódik az egészségügy profilaktikai beállítottsága, javul a lakosság orvosi ellátásának minősége, az egészségügyi intézmények műszaki felszereltsége

Lényegbevágó feladat a tudomány, a technika és a termelés kapcsolatainak erősítése, az elemi részecskék fizikájának fejlesztése, az atom- és termonukleáris energetika terén folyó kutatások folytatása, a hagyományostól eltérő energiaforrások hasznosítása

Nagy feladatok várnak a dubnai Egyesített Atommagkutató Intézet tudósaira

Aktívan folyik az információs eszközök és elektronikus számítástechnika bevonása az oktatási folyamatba

1991-ig 565—570 millió négyzetkilométer összterületű lakás épül

Bővítik a városok és települések zöldövezeteit, a természetvédelmi területek, nemzeti parkok, a dolgozók kulturált kikapcsolódását szolgáló intézmények hálózatát

Fejlesztik a kerületi és falusi művelődési házak és egyéb kulturális intézmények hálózatát, különösen az új lakónegyedekben és a községekben

Egyre több óvoda és bölcsőde épül az országban ilyen úszómedencékkel

Javul a lakosság élelmiszer-ellátottsága; öt év alatt 18 – 22 százalékkal nő a kiskereskedelmi áruforgalom

nélkül lépne a harmadik évezredbe. S minél hamarabb elfogadja az összes nukleáris hatalom az atomfegyverek felszámolására irányuló, a Szovjetunió által javasolt programot, annál biztonságosabbá válik az élet bolygónkon.

Az előterjesztett program megvalósításában fontos lépést jelentett, hogy a Szovjetunió három hónappal meghosszabbította az összes nukleáris robbantásra meghirdetett moratóriumát, amelynek határideje 1985. december 31-én lejárt. Ez a moratórium később is érvényben marad, ha az Egyesült Államok szintén beszünteti a nukleáris kísérleteket. Az Egyesült Államok azonban mind újabb nukleáris szerkezetek robbantásával továbbra is a katonai fölény beteljesülhetetlen álmát kergeti. Ez meddő és veszélyes politika, jelentette ki Mihail Gorbacsov, amely méltatlan a modern társadalom által elért civilizáció szintjéhez.

A Szovjetunió teljesen reálisnak tartja, hogy még századunkban felszámoljuk a vegyi fegyvereket is.

A tömegpusztító fegyvereknek az államok fegyvertárából való kiiktatása mellett a Szovjetunió javasolja, hogy a hagyományos fegyverzetek és fegyveres erők terén is hajtsanak végre egyeztetett csökkentéseket.

Nos, ha megpróbálnánk mindössze néhány szóban összefoglalni a szovjet államnak az SZKP XXVII. kongresszusán kidolgozott külpolitikai programját, akkor az a következőképpen nézne ki:

nem csillagháborúk, hanem csillagfényes béke; nem fegyverkezési hajsza, hanem leszerelés; nem háborús konfrontáció, hanem enyhülés és együttműködés a béke, külön-külön és együttvéve valamennyi ország jóléte nevében.

Az említett elvek képezték a Szovjetunió külpolitikai programjának alapját, amelyet a pártfórum dolgozott ki. Ez a program felöleli korunk valamennyi legfontosabb problémáját. Azokat a problémákat, amelyeket haladéktalanul meg kell oldanunk, ha azt akarjuk, hogy az emberiség valóban tartós békében éljen.

Milyen javaslatok hangzottak el konkrétan? Mindent átfogó nemzetközi biztonsági rendszert kell létrehozni. Ennek alapjai a következők lehetnek:

Katonai területen

— a nukleáris nagyhatalmak tartózkodása egymás, illetve harmadik országok elleni, mind atom-, mind hagyományos háborútól;

— az űrfegyverkezési verseny megakadályozása, minden atomfegyver-kísérlet betiltása és a fegyverek teljes felszámolása, a vegyi fegyverek betiltása és megsemmisítése, az újabb tömegpusztító eszközök kifejlesztésétől való tartózkodás;

— az államok haderejének szigorú ellenőrzés melletti ésszerű szintre csökkentése;

— a katonai tömörülések feloszlatása, az ehhez vezető lépésként pedig tartózkodás a meglevők bővítésétől, illetve újabbak létrehozásától;

— a katonai költségvetések arányos és azonos szintű csökkentése.

Politikai téren

— a nemzetközi gyakorlatban feltétlenül tiszteletben kell tartani

minden nép azon jogát, hogy szuverén módon válassza meg fejlődésének irányát és formáját;

— a nemzetközi problémák és regionális konfliktusok igazságos politikai rendezése;

— az államok közötti bizalom erősítését, a határok sérthetetlenségét biztosító, külső támadás elleni hatékony garanciákat nyújtó intézkedések kidolgozása;

— a nemzetközi terrorizmus megakadályozását célzó hathatós módszerek kidolgozása, beleértve a nemzetközi szárazföldi, légi és tengeri közlekedés biztonságát.

Gazdasági területen

— a diszkrimináció minden formájának kizárása a nemzetközi gyakorlatból; tartózkodás a gazdasági blokád és szankciók alkalmazásától, ha ez nem a nemzetközi közösség javaslataként merül fel;

— az eladósodás problémájának rendezését hivatott megoldások közös keresése;

— új gazdasági világrend létrehozása, amely szavatolja minden állam számára az egyenlő gazdasági biztonságot;

— a katonai költségvetések csökkentése révén felszabaduló pénzeszközök felhasználási elveinek kidolgozása a világ, mindenekelőtt a fejlődő országok javára;

— az erőfeszítések egyesítése a világűr békés felhasználását célzó kutatásokban, a civilizáció sorsát eldöntő globális problémák megoldásában.

Humanitárius területen

— együttműködés a béke, a leszerelés, a nemzetközi biztonság eszméinek terjesztésében; az általános objektív tájékoztatás színvonalának emelése, a népek életének kölcsönös megismertetése; a köztük levő kapcsolatokban a kölcsönös megértés és egyetértés megerősítése;

— a népirtás, az apartheid, a fasizmus és egyéb faji, nemzeti vagy vallási felsőbbrendűség terjesztésének, s az emberek ilyen alapon történő megkülönböztetésének felszámolása;

— a nemzetközi együttműködés bővítése az emberek politikai, szociális és személyi jogainak biztosítására, az országok törvényeinek tiszteletben tartásával;

— a családegyesítések, házasságkötések kérdéseinek humánus, pozitív szellemű megoldása, az emberek és szervezetek közötti kapcsolatok fejlesztése;

— az együttműködés erősítése és újabb formáinak keresése a kultúra, a művészetek, a tudomány, az oktatás és az egészségügy területén.

Egyértelmű, hogy ezek az elvek teljes mértékben megegyeznek a fentebb említett szovjet külpolitikai kezdeményezésekkel. Betartásuk révén elérhető lenne, hogy a békés egymás mellett élés az államközi kapcsolatok legmagasabb szintű egyetemes elvévé váljék. Nem így van?

Azonban tisztában kell lennünk azzal, hogy csak akkor sikerül ilyen normális együttműködés medrébe terelni a nemzetközi kapcsolatokat, ha az imperializmus lemond azokról a kísérletekről, hogy katonai eszközzel oldja meg a két társadalmi rendszer közötti történelmi vitát. S ezzel kapcsolatosan valószínűleg helyénvaló most megemlíteni, hogy más népek is kötelesek e téren aktívan harcolni, hogy a militarizmus és

az agresszió gonosz erői ne kerekedjenek felül a nemzetközi kapcsolatokban.

A szovjet kommunisták, a szovjet emberek meggyőződése, hogy a világháború elkerülhető. De mint a tapasztalat mutatja, az általános biztonság megteremtéséért folyó harc nem könnyű, minden egyes ember újabb és újabb erőfeszítéseit követeli meg. Ebben az ügyben nem lehetnek, nem szabad, hogy legyenek kívülállók és közömbösek.

MEGBÍZHATÓ TÁJÉKOZÓDÁSI PONTOK

A Szovjetunióban már a XXVII. kongresszus küszöbén kezdetét vette a felépült szocialista társadalom tökéletesítését célzó feladatok gyakorlati megoldása irányába vett határozott fordulat. Ezt a fordulatot a társadalmi-gazdasági, valamint politikai fejlettség jelenlegi színvonala előfeltételezte, továbbá az, hogy ezzel kapcsolatosan szükségessé váltak a mélyreható minőségi változások a társadalmi élet minden szférájában. Megvalósítása feltételezi a társadalom politikai irányítási színvonalának emelését, a párt szervezői és ideológiai munkájának javítását a tömegek körében.

Az SZKP tudatában van annak, hogy irányításának hatékonyságától rendkívüli mértékben függ a szovjet állam előrehaladásának üteme, józanul méri fel a reális helyzetet és igyekszik időben megoldani a szocialista építőmunka során felmerülő problémákat. Eközben a párt fellép a forradalmi elmélethez való dogmatikus hozzáállás ellen, alkotóan és bátran veti fel a szocializmus jelenlegi fejlődésének kérdéseit, természetesen megőrizve emellett a marxizmus—leninizmus alapelvei iránti hűségét. Egyebek között az SZKP keményen fellép a szocialista tulajdon problémáinak revizionista értelmezésére irányuló kísérletek ellen.

Érthető, hogy a kongresszuson kitűzött feladatok megoldása — a népgazdaság és az irányítás átalakítása, a szovjet emberek jólétének további fokozása — korrekciókat követel meg a párt és az állam tevékenységének tartalmában, formáiban és módszereiben egyaránt. Ezért jelenleg a szervezőmunka, a szovjet politikai rendszer minden egyes láncszeme tevékenységének aktivizálására irányuló intézkedések megvalósítása, a tömegeknek a kitűzött feladatok megoldására való mobilizációja kerül az előtérbe. S mindez úgy valósul meg, hogy közben a szovjet kommunisták legutóbbi fórumán jóváhagyott programcélokra és a szervezeti szabályzat tételeire támaszkodnak.

A PÁRT PROGRAMCÉLJAI

Az SZKP és az egész szovjet nép életében rendkívüli fontosságú esemény volt *az újjászerkesztett pártprogram,* valamint *a módosított szervezeti szabályzat* jóváhagyása a kongresszuson.

Mindez az előző, XXVI. pártkongresszus határozatával összhangban történt, amely — rámutatva arra, hogy az SZKP harma-

dik programjának[1] elfogadása óta 20 év telt el — megbízta a párt Központi Bizottságát, hogy iktassa be a szükséges módosításokat és változtatásokat az érvényben levő pártprogramba, amely végeredményben helyesen határozta meg az egyetemes társadalmi fejlődés törvényszerűségeit, a párt és a szovjet nép kommunizmusért vívott küzdelmének céljait és fő feladatait, továbbá, hogy a következő pártkongresszusra készítse elő az újjászerkesztett programtervezetet.

A Központi Bizottság eleget tett a megbízatásnak. Ezzel egyidejűleg szükségesnek vélte, hogy a szervezeti szabályzatban is végezzék el az időszerű korrekciókat.

1985 október—novemberében a sajtóban megjelentették a két dokumentumtervezetet, amelyeket széleskörűen megvitattak és teljes mértékben támogattak mind a kommunisták, mind pedig a pártonkívüli szovjet polgárok, akik szintén részt vettek a vitákban.

Milyen új eszmék és tételek találhatók az említett dokumentumokban? Központi magvuk az az elgondolás, hogy meg kell gyorsítani az ország társadalmi és gazdasági fejlődését, s ezen az alapon elérni a szovjet társadalom *minőségileg új állapotát.*

Az SZKP KB 1985. októberi ülésén Mihail Gorbacsov hangsúlyozta, hogy az újjászerkesztett pártprogram elkészítésével kapcsolatos komoly és alapos munka során mind elméleti, mind politikai szempontból olyan bonyolult kérdések merültek fel, amelyek összefüggtek az eddig megtett út eredményeinek átgondolásával, az ország további fejlődési távlatainak meghatározásával.

Az utóbbi negyedszázadban a Szovjetunióban igen jelentős, objektív jellegű gazdasági és társadalmi változások mentek végbe. Ezek mélyreható elemzést igényeltek, megkövetelték a közeli és távlati célok pontosítását, elérésük módjainak meghatározását, a párt szervezeti, társadalmi-gazdasági és ideológiai tevékenységével kapcsolatos új megközelítés kimunkálását. A pártprogramban szereplő megfogalmazások pontosítását követelte meg a nemzetközi helyzet is. Ki kellett dolgoznunk az erőmegoszlásban végbemenő azon változások új értelmezését, amelyek osztály- és társadalmi vonatkozásban, valamint a béke elvének az államközi kapcsolatok általános normájaként való megszilárdulásáért folyó küzdelemmel kapcsolatosan mennek végbe.

Más szóval, nemcsak az eddig elért eredményeket kellett össze-

[1] A politikai küzdelem színterére lépve, az oroszországi kommunisták pártja magasra emelte a forradalmi marxizmus zászlaját. S minden történelmi periódusban a programokban megfogalmazott feladatokat oldotta meg. Az első program, amelyet 1903-ban fogadtak el, a cári önkényuralom, majd pedig a burzsoá rendszer megdöntésére és a proletárdiktatúra megteremtésére szólított fel. Ennek a pártprogramnak 1917 októberében eleget tettek. Az 1919-ben elfogadott második program azt a feladatot tűzte ki, hogy véghez kell vinni a burzsoázia kisajátítását és az összes dolgozó tulajdonává kell tenni a termelőeszközöket, vagyis fel kell építeni a szocializmus alapjait. Ez is megtörtént. 1961 óta van érvényben a harmadik program.

geznünk, hanem pontos és megalapozott cselekvési programot is ki kellett dolgoznunk az ember, a világbéke nevében.

Az elméleti következetesség és a folyamatosság egyszersmind feltételezi az elmélet alkotó továbbfejlesztését és a történelmi tapasztalatok alapján levont legfontosabb következtetésekkel történő kiegészítését. A szovjet kommunisták az évek múlásával világosabban, pontosabban látják, hogyan tökéletesíthető a szocializmus, hogyan valósítható meg programunk, a kommunizmus elérése. Ennek kétségtelenül tükröződnie kellett és tükröződik is a párt legfőbb elméleti és politikai dokumentumában.

A programot gazdagítva, tartalmát továbbfejlesztve pártunk ugyanakkor kritikusan átgondolta azokat a megfogalmazásokat, amelyek nem álltak ki az idő próbáját. Ez egyébként pártunk hagyománya, mert az egyes pontok és fogalmazások bírálata minden élő pártban teljesen jogos és szükséges dolog.

„Munkánkban — mondotta Mihail Gorbacsov az SZKP KB 1985. októberi ülésén — a pártprogram felépítésének lenini elveiből indultunk ki. A pártprogramnak pontosan meg kell fogalmaznia a valóságos folyamatot, pontosan ki kell fejtenie az alapvető elképzeléseket, a politikai feladatokat, mentesnek kell lennie a túlzott részletezéstől és alaptalan fantáziálástól, mind a könyvízű bölcselkedéstől, a definíciókkal való játszadozástól. A program annak pontos és világos kinyilvánítása, hogy mit ért el eddig a párt és miért harcol."

A XXVII. pártkongresszus is egyetértett azzal, hogy az előterjesztett tervezet egészében megfelel ezeknek a követelményeknek. A pártprogram a marxista—leninista elméleten, az országban és a nemzetközi életben végbemenő folyamatok reális elemzésén alapszik. A Szovjetunió fejlődésének kommunista távlataiból kiindulva pontosan és részletesen jellemzi a párt, a szovjet állam, az egész nép munkájának fő stratégiai irányait.

A harmadik pártprogram újjászerkesztett változatának legfontosabb tétele: *„Ez a szocializmus tervszerű és sokoldalú tökéletesítésének, a szovjet társadalomnak az ország gyorsított társadalmi-gazdasági fejlődése alapján a kommunizmus felé való előrehaladásának programja. Ez a békéért és társadalmi haladásért folytatott harc programja."*

Más szóval: magabiztosan haladunk a kommunizmus felé, és abból indulunk ki, hogy az egységes kommunista társadalom két egymás utáni szakasza — a szocializmus és a kommunizmus — között nincs és nem is lehet éles határ. Nem lehet a szocializmust átlépve közvetlenül eljutni a kommunizmus magasabb szakaszába, ugyanígy helytelen önálló társadalmi formációnak tekinteni a szocializmust.

Az újjászerkesztett pártprogram gazdagítja a történelmi vívmányoknak és a szocializmus — mint az emberi haladás újabb, a kapitalizmust túlszárnyaló szakasza — előnyeinek jellemzését; meghatározza a társadalmi-gazdasági és politikai szféra, valamint a szellemi élet azon vonásait, amelyeket a szovjet társadalom ölt fel a program megvalósítása következtében.

A program abból indul ki, hogy a társadalom fejlődésében döntő szerepe van a gazdaságnak. A párt gazdasági stratégiájának kidolgozásakor a tudományos-műszaki forradalom továbbvitelének szükségességét tartottuk szem előtt. Ez a gazdasági stratégia valóban történelmi jelentőségű változásokat irányoz elő: a népgazdaság műszaki rekonstrukcióját, intenzív fejlődési pályára állítását, a gazdaságnak a szervezettség és hatékonyság magas szintjére emelését. Mindez az ember nevében, az ember javára.

Szem előtt tartva a népjólét fokozását, a párt keményen kijelenti, hogy nem tűri el a tárgyfetisizálást, a fogyasztói szemléletet. Igen, jelenti ki a program, a szovjet emberek szükségletei állandóan növekednek és növekedni fognak. Ezek a szükségletek azonban arra hivatottak, hogy ösztönözzék az egyén részvételét a társadalom ügyeiben. Ezért nem véletlen, hogy az újjászerkesztett pártprogramban közvetlenül azután, hogy a következő 15 évben célul tűzik ki a nép szükségleteinek kielégítésére fordítandó források megkétszerezését, rögtön a munka nagy értékéről esik szó.

A párt különleges jelentőséget tulajdonít annak, hogy fokozza a munka alkotó tartalmát és kollektív jellegét, emelje kultúráját, ösztönözze a magas fokú szakképzettséget igénylő, nagy termelékenységű munkát a társadalom javára. Mindez, a szovjet emberek véleménye szerint, elősegíti majd, hogy a munka fokozatosan minden egyes szovjet ember elsőrendű létszükségletévé váljék. Ez pedig egészen közel visz bennünket a kommunista társadalomhoz.

S végezetül a pártprogram — a béke programja.

Az utóbbi negyedszázad kiemelkedő sikerének számított a Szovjetunió és az USA közötti hadászati egyensúly kialakítása. A Szovjetunió és a szocialista közösség többi országa az elnyomás, az agresszió és a háború imperialista politikája ellen, a békéért, a demokráciáért és a társadalmi haladásért vívott küzdelem nagyerejű tényezőjévé vált. Az imperializmus viszont szüntelenül társadalmi revansra áhítozik.

A párt az emberiség jobb jövőjének legfontosabb zálogát a társadalmi haladás és a nemzeti felszabadítás erőinek szövetségében látja. A különböző társadalmi berendezkedésű államok viszonyát tekintve az SZKP határozottan és következetesen síkraszáll a békés egymás mellett élés lenini elve mellett.

Az újjászerkesztett pártprogram tükrözi a világfejlődés alapvető tendenciáit is, részletes jellemzést ad korunkról. A szovjet kommunisták szerint a jelenkor a kapitalizmusból a szocializmusba és a kommunizmusba való átmenetnek, valamint a két társadalmi-politikai világrendszer történelmi versengésének korszaka, a szocialista forradalmaknak és a nemzeti felszabadító mozgalmaknak, a gyarmati rendszer összeomlásának korszaka. A társadalmi fejlődés fő mozgatóerőinek — a világszocializmusnak, a kommunista és munkásmozgalomnak, a felszabadult államok népeinek, a demokratikus tömegmozgalmaknak — az imperializmus agresszív és elnyomó politikája ellen, a békéért, a demokráciáért és a társadalmi haladásért vívott küzdelme jellemző rá.

Az SZKP a nemzetközi kommunista mozgalom alkotórésze. A szovjet kommunisták, akik tudatában vannak a világ munkásmozgalma és annak élcsapata előtt viselt történelmi felelősségüknek, a jövőben is síkraszállnak az egyetemes forradalmi eszményekért, a proletár internacionalizmus elveiért, következetesen harcolni fognak a marxi—lenini tan tisztaságáért, a dogmatizmus és a revizionizmus, a burzsoá ideológiának a munkásmozgalomra gyakorolt bármifajta befolyása ellen.

Ezzel kapcsolatosan némelyik opponensünk kijelenti, hogy a kommunisták az egész világon el akarják terjeszteni rendszerüket, ami világméretű tűzvész fellángolásához vezethet.

Sajnos vannak még olyanok, akikre hat ez az érv. S hogy semmiféle kétség ne maradjon e vonatkozásban, a pártprogram kategorikusan megerősíti a marxi—lenini tan klasszikus igazságait: *a szocializmus minden egyes ország népének szuverén ügye, a kommunisták ellenzik a forradalom és az ellenforradalom exportját.*

A kommunista mozgalom elmélete és gyakorlata ellen irányuló rágalmak megcáfolásával egyidejűleg az újjászerkesztett pártprogram részletes jellemzést ad arról az eszményképről, amelyet a nemzetközi kapcsolatok fejlesztéséhez ajánl: „Az ellentmondásokkal telített világban, a fenyegető katasztrófával szemben az egyetlen ésszerű, az egyetlen elfogadható út: *a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élése.* Ez nem egyszerűen a háborúk hiányát jelenti. Olyan nemzetközi rend ez, amelyben nem a katonai erő, hanem a jó viszony és az együttműködés uralkodna, végbemenne a tudomány és a technika vívmányainak, a kultúra értékeinek széles körű cseréje valamennyi nép javára. Ha megmenekülnénk attól, hogy katonai célokra hatalmas erőforrásokat pazaroljunk, akkor a munka gyümölcseit kizárólag az alkotás céljaira lehetne fordítani. Az önálló fejlődés útjára állt államok védve lennének a külső beavatkozástól, ami megkönnyítené előrehaladásukat a nemzeti és a társadalmi fellendülés útján. Kedvező lehetőségek nyílnának a globális problémáknak, az összes állam kollektív erőfeszítései útján történő megoldásához is."

Így képzeli a szovjet nép az emberiség jövőjét. Egy ilyen jövő nevében a szovjet kommunisták készek fáradhatatlanul dolgozni és ugyanerre szólítják fel a többi országot és népet is.

A KOMMUNISTÁK JOGA ÉS KÖTELESSÉGE

A kommunista párt, a munkásosztály, az egész nép pártja a szovjet társadalom vezető és irányító ereje, a tömegek történelmi alkotótevékenységének ihletője és szervezője. Az új történelmi feltételek között szerepe törvényszerűen fokozódik. Még magasabb követelményeket támasztanak a párt politikai és szervezőtevékenységének színvonalával, minden egyes kommunistával szemben.

Míg a pártprogram — képletesen szólva — a szocializmus terv-

szerű és sokoldalú tökéletesítésének, a szovjet társadalom kommunizmus felé való további haladásának iránytűje, a szervezeti szabályzatot joggal nevezhetjük a programcélok elérése eszközének. Hiszen minden egyes szovjet kommunista számára nem pusztán csak feltétlenül betartandó szabálygyűjteményt jelent, hanem nagyerejű fegyvert is az alkotó tervek gyakorlati megvalósításáért folyó harcban.

A szervezeti szabályzat összegezi hazánk valamennyi kommunista nemzedéke pártmunkájának tapasztalatait, tükrözi a pártélet megszilárdult normáit, a párttagság, a demokratikus centralizmus, a kollektivitás és az internacionalizmus megingathatatlan lenini elveit.

A párt születése óta a szervezettséget, a fegyelmet, az ügyszerűséget tekinti legfőbb elvének. Ezek a követelmények ma is ugyanolyan aktuálisak. Ha összegeznénk a szervezeti szabályzatban eszközölt módosítások és változtatások jellegét és értelmét, akkor úgy fogalmazhatnánk meg, mint az egész párt és külön minden egyes kommunista még fokozottabb, igazi ügyszerű hozzáállására való törekvést.

A párttag kötelessége példát mutatni a munka iránti lelkiismeretes, alkotó hozzáállásból, nagyfokú szervezettségből és fegyelmezettségből. Köteles kitartóan törekedni a termelés hatékonyságának fokozására, a korszerű tudományos és műszaki vívmányok népgazdasági alkalmazására, minden új és haladó tevékeny élharcosának lenni.

A párt szervezeti szabályzata harcos tulajdonságokat követel meg tagjaitól, amelyek nélkülözhetetlenek mind a szocializmusra jellemző társadalmi igazságosság elvének szilárdításához, mind pedig a gazdasági és társadalmi fejlesztés terveinek valóra váltását célzó mindennapi munkához.

A szervezeti szabályzat kötelezi a kommunistákat, hogy az államérdekekből induljanak ki, s ehhez kellő állhatatosságot és céltudatosságot tanúsítsanak.

A kommunisták mindig szem előtt vannak, hozzájuk igazodnak, róluk vesznek példát. Ezért mindig többet is kell követelni tőlük. „A szovjet törvények megsértéséért a párttag kétszeresen felelős — áll *Az SZKP Szervezeti Szabályzatának* 12. paragrafusában —: az állam és a párt előtt. Azokat a személyeket, akiket az elkövetett vétségért büntetőjogilag felelősségre vonnak, kizárják az SZKP soraiból."

* * *

A XXVII. kongresszuson jóváhagyott újjászerkesztett pártprogram és módosított szervezeti szabályzat ismételten meggyőzően demonstrálta: a szovjet kommunisták pártja lépést tart a kor követelményeivel.

Az SZKP becsületesen és nyíltan szól az eredményekről és a meg nem oldott problémákról is. Kész kritikusan és józanul értékelni az adott időszak sajátosságait, nem félve a történelmi felelősségrevonástól, tárgyilagosan és élesen felveti a kérdéseket, egy jottányit sem engedve a gyakorlat és az elmélet, a taktika és a stratégia követelményeiből. Emiatt a kommunisták, az összes szovjet dolgozók optimizmussal tekintenek a

jövőbe. Meggyőződésük, hogy a marxista—leninista párt vezetésével, az újjászerkesztett pártprogrammal és a módosított szervezeti szabályzattal felvértezve felépítik a kommunista társadalmat.

Kádár János, a Magyar Szocialista Munkáspárt főtitkára kongresszusi felszólalásában rámutatott, hogy a kongresszus állásfoglalásai nemcsak a Szovjetunió további fejlődését fogják meghatározni, hanem sokféle módon hatni fognak nemzetközileg is, a béke megőrzése szempontjából.

UTÓSZÓ

Végéhez ért az SZKP XXVII. kongresszusáról szóló elbeszélésünk. Reméljük, az olvasók némi elképzelést nyertek arról, milyen szerepet játszik a kommunisták pártja a szovjet társadalom életében, milyen eredményekkel fémjelezte esedékes fórumát, milyen határozatokat hozott ezen.

Melyek az SZKP XXVII. kongresszusának munkájából levonható legfontosabb következtetések? Mi itt, a Szovjetunióban három momentumot emelünk ki elsősorban.

Az első: a kongresszus meggyőzően demonstrálta, hogy a Szovjetunió Kommunista Pártja továbbra is a szigorúan megszabott lenini irányvonalat követi. Méltó a munkásosztály, az összes dolgozó, az egész szovjet nép politikai vezérének szerepére. A párt magasra emeli a marxizmus—leninizmus és a proletár internacionalizmus zászlaját, becsülettel eleget tesz történelmi missziójának.

A kongresszus megerősítette, hogy az SZKP gazdasági stratégiájának legfőbb célja a szovjet emberek anyagi és kulturális életszínvonalának töretlen emelése volt és marad.

Második momentum: a szovjet társadalom életének minden téren való *minőségi átalakítása.* Ez alatt a szovjet társadalom anyagi-műszaki bázisának a tudományos-műszaki forradalom vívmányain alapuló gyökeres felújítása, a társadalmi és elsősorban a gazdasági viszonyok tökéletesítése, a politikai és ideológiai intézmények egész rendszerének aktivizálása értendő.

Ezzel kapcsolatosan pontosan kirajzolódik a harmadik momentum is, éspedig: a Szovjetunió csakis békés feltételek között, stabil nemzetközi helyzetben tud új határvonalat elérni a kommunista építés során. Az SZKP számára *a szocializmus eszményképe* mindig *a háborúk nélküli, a fegyverek és erőszak nélküli világ* volt. Ez a tétel ma még inkább érvényes. Ezért a Szovjetunió Kommunista Pártjának XXVII. kongresszusa világos és szabatos politikai utasítást adott a szovjet párt-, tanácsi, állami és társadalmi szerveknek: nem kímélve az erőt, törekedni kell bolygónk békéjére, a népek biztonságára, az együttműködésre!

Борис Александрович Кротков

ЧТО ОБСУЖДАЛ И РЕШИЛ XXVII СЪЕЗД КПСС

на венгерском языке

Цена 65 к.

Borisz KROTKOV

Az SZKP XXVII. kongresszusán megvitatott témák és határozatok

Kedves Olvasó! Reméljük, brosúránk hasznosnak és érdekesnek bizonyult az Ön számára. Lekötelezve éreznénk magunkat, ha kitöltené ezt az ankétát. Ehhez elegendő, ha aláhúzza a megadott válaszok egyikét vagy pedig ott, ahol ilyen nincs, röviden és érthetően kifejti véleményét.

1. Milyen régen ismeri a Novosztyi Sajtóügynökség Kiadójának kiadványait?

Első ízben olvasom	1 évnél rövidebb ideje	1—2 éve	3—5 éve	5 évnél régebben
001 ☐	002 ☐	003 ☐	004 ☐	005 ☐

2. Hol jutott hozzá ehhez a brosúrához?

Vásároltam	Hazai szovjet képviseleten keresztül	Vásáron, kiállításon	Barátokon, ismerősökön keresztül	A Szovjetunióban
006 ☐	007 ☐	008 ☐	009 ☐	010 ☐

Más forrásokból _____

3. Hogyan értékelné ebben a brosúrában...

	jó	kielégítő	javításra szorul	nehéz válaszolni
...az információ bőségét	021 ☐	022 ☐	023 ☐	024 ☐
...az információ újdonságát	025 ☐	026 ☐	027 ☐	028 ☐
...az érvelés meggyőző voltát	029 ☐	030 ☐	031 ☐	032 ☐
...a tartalom népszerű mivoltát	033 ☐	034 ☐	035 ☐	036 ☐
4. Mi a véleménye a fordítás minőségéről?	037 ☐	038 ☐	039 ☐	040 ☐
5. Hogyan értékelné a brosúra kivitelét?	041 ☐	042 ☐	043 ☐	044 ☐
...a szöveg és az illusztrációk nyomdatechnikáját?	045 ☐	046 ☐	047 ☐	048 ☐

6. Milyen általános értékelést adna a brosúráról, annak jó és rossz tulajdonságairól? _____

_____

_____

7. Ha régi olvasója kiadványainknak, megnevezné-e azokat, amelyek véleménye szerint a legsikerültebbek közé tartoznak?

_____

_____

8. Ha rendszeresen olvassa a Novosztyi Sajtóügynökség Kiadójának kiadványait, megmondaná, hogy miben bizonyulnak azok hasznosnak az Ön számára?

Bővítik az általános műveltséget	Információt adnak a Szovjetunióról	Megismertetnek a szovjet álláspontjával	Felhasználhatók a munkában, a tanulásban	Felhasználhatók a vitákban
321 ☐	322 ☐	323 ☐	324 ☐	325 ☐

Más hasznos tulajdonságok _____

Az Ön foglalkozása, munkaköre: _____

Neme: férfi 421 ☐ nő 422 ☐ Kora: _____

Iskolai végzettsége: általános iskola 423 ☐ középfokú 424 ☐ felsőfokú 425 ☐

Lakhelye: Fővárosban 426 ☐ Nagyvárosban 427 ☐ Kisvárosban 428 ☐ Faluhelyen 429 ☐

Ország: _____

Neve és címe /nem kötelező kitölteni/:

_____

_____

Előre is köszönjük segítségét és várjuk a kitöltött ankétát.

Novosztyi Sajtóügynökség Kiadója

Szovjetunió, 107082 Moszkva, B. Pocstovaja ul. 7.